Parlament Europejski
2024-2029

TEKSTY PRZYJĘTE

P10_TA(2026)0147

Sprawozdanie Komisji na temat praworządności za 2025 r. – sprawozdanie roczne za 2025 r.

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 29 kwietnia 2026 r. w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2025 r. (2025/2239(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając Traktat o Unii Europejskiej (TUE), w szczególności jego art. 2, art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 3 akapit drugi, art. 4 ust. 3 oraz art. 5, 6, 7, 11, 19 i 49,

– uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w szczególności artykuły dotyczące poszanowania, ochrony i wspierania demokracji, praworządności i praw podstawowych w Unii, w tym art. 70, 258, 259, 260, 263, 265 i 267,

– uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”),

– uwzględniając orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 8 lipca 2025 r. pt. „Sprawozdanie na temat praworządności z 2025 r. – Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej” (COM(2025)0900) oraz załącznik do niego zawierający zalecenia dla państw członkowskich,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2020/2092 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii[1] (rozporządzenie dotyczące warunkowości w zakresie praworządności),

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)

[1] Dz.U. L 433 I z 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.

2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej[2] (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów),

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509 z dnia 23 września 2024 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii[3] (wersja przekształcona) (rozporządzenie finansowe), w szczególności jego art. 6 ust. 3,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/692 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program „Obywatele, równość, prawa i wartości” oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1381/2013 i rozporządzenie Rady (UE) nr 390/2014[4],

– uwzględniając pakiet wniosków Komisji dotyczących wieloletnich ram finansowych na lata 2028–2034,

– uwzględniając instrumenty ONZ dotyczące ochrony praw człowieka i podstawowych wolności, takie jak: Powszechna deklaracja praw człowieka, Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych (ICCPR), Międzynarodowa konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej (ICERD), Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW) oraz Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (CRPD), Deklaracja praw osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych, zalecenia Forum ONZ ds. Mniejszości, zalecenia i sprawozdania z powszechnego okresowego przeglądu praw człowieka ONZ, a także orzecznictwo organów traktatowych ONZ i specjalne procedury Rady Praw Człowieka ONZ,

– uwzględniając zasady ONZ dotyczące statusu i funkcjonowania krajowych instytucji powołanych do ochrony i promowania praw człowieka, przyjęte w drodze rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ 48/134 z dnia 20 grudnia 1993 r.,

---

2 Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.

3 Dz.U. L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

4 Dz.U. L 156 z 5.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.

– uwzględniając przyjętą w 1998 r. deklarację ONZ o obrońcach praw człowieka oraz przyjęte w czerwcu 2004 r. wytyczne UE w sprawie obrońców praw człowieka,

– uwzględniając europejską konwencję praw człowieka (EKPC) oraz Europejską kartę społeczną, orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) oraz Europejskiego Komitetu Praw Społecznych, konwencje, zalecenia, rezolucje, opinie i sprawozdania Zgromadzenia Parlamentarnego, Komitetu Ministrów, Komisarza Praw Człowieka, Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji, Komitetu Sterującego ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji, Różnorodności i Włączenia Społecznego, Komisji Weneckiej oraz innych organów Rady Europy,

– uwzględniając Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej,

– uwzględniając Europejską kartę języków regionalnych lub mniejszościowych oraz Konwencję ramową Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych,

– uwzględniając 34. sprawozdanie ogólne z działalności w 2024 r. Europejskiego Komitetu Rady Europy do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu,

– uwzględniając 25. ogólne sprawozdanie z działalności (2024 r.) Grupy Państw przeciwko Korupcji (GRECO) Rady Europy,

– uwzględniając protokół ustaleń między Radą Europy a Unią Europejską z 23 maja 2007 r. oraz konkluzje Rady z dnia 17 grudnia 2024 r. w sprawie priorytetów UE w dziedzinie współpracy z Radą Europy w latach 2025–2026,

– uwzględniając Konwencję Rady Europy o ochronie zawodów prawniczych przyjętą 12 marca 2025 r. i otwartą do podpisu 13 maja 2025 r.,

– uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym[5],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 25 października 2016 r. zawierającą zalecenia dla Komisji w kwestii utworzenia unijnego mechanizmu dotyczącego demokracji, praworządności i praw podstawowych[6],

---

5 Dz.U. L 65 z 11.3.2016, s. 1, http://data.europa.eu/eli/dir/2016/343/oj.
6 Dz.U. C 215 z 19.6.2018, s. 162.

– uwzględniając wniosek Komisji z dnia 20 grudnia 2017 r. dotyczący decyzji Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności (COM(2017)0835), wydany zgodnie z art. 7 ust. 1 TUE,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 7 lutego 2018 r. w sprawie ochrony i niedyskryminacji mniejszości w państwach członkowskich UE[7],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie decyzji Komisji o zastosowaniu art. 7 ust. 1 TUE w związku z sytuacją w Polsce[8],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 19 kwietnia 2018 r. w sprawie konieczności ustanowienia instrumentu na rzecz wartości europejskich wspierającego organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które propagują wartości podstawowe w Unii Europejskiej na poziomie lokalnym i krajowym[9],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 12 września 2018 r. w sprawie wniosku wzywającego Radę do stwierdzenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Węgry wartości, na których opiera się Unia[10],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 listopada 2018 r. w sprawie norm minimalnych dla mniejszości w UE[11],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie potrzeby utworzenia kompleksowego mechanizmu UE na rzecz ochrony demokracji, praworządności i praw podstawowych[12],

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 3 kwietnia 2019 r. pt. „Dalsze umacnianie praworządności w Unii. Aktualna sytuacja i możliwe kolejne działania” (COM(2019)0163),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 17 lipca 2019 r. pt. „Umocnienie praworządności w Unii – plan działania” (COM(2019)0343),

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 7 października 2020 r. w sprawie ustanowienia unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych[13],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie

---

7 Dz.U. C 463 z 21.12.2018, s. 21.
8 Dz.U. C 129 z 5.4.2019, s. 13.
9 Dz.U. C 390 z 18.11.2019, s. 117.
10 Dz.U. C 433 z 23.12.2019, s. 66.
11 Dz.U. C 363 z 28.10.2020, s. 13.
12 Dz.U. C 363 z 28.10.2020, s. 45.
13 Dz.U. C 395 z 29.9.2021, s. 2.

wpływu środków stosowanych w odpowiedzi na pandemię COVID-19 na demokrację, praworządność i prawa podstawowe[14],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej „Minority SafePack – milion podpisów za różnorodnością w Europie”[15],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie ogłoszenia UE strefą wolności osób LGBTIQ[16],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawie sytuacji w zakresie praworządności w Unii Europejskiej i stosowania rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2092 w sprawie warunkowości[17],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2020 r.[18],

– uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) XXXX w sprawie zwalczania korupcji, zastępującą decyzję ramową Rady 2003/568/WSiSW oraz Konwencję w sprawie zwalczania korupcji urzędników Wspólnot Europejskich i urzędników państw członkowskich Unii Europejskiej oraz zmieniającą dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 8 lipca 2021 r. w sprawie opracowania wytycznych dotyczących stosowania ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii[19],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 16 września 2021 r. zawierającą zalecenia dla Komisji w sprawie uznania przemocy ze względu na płeć za nową dziedzinę przestępczości wymienioną w art. 83 ust. 1 TFUE[20],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 11 listopada 2021 r. w sprawie wzmocnienia demokracji oraz wolności i pluralizmu mediów w UE – niewłaściwe wykorzystywanie postępowań cywilnych i karnych do uciszania dziennikarzy, organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego[21],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie oceny środków mających na celu zapobieganie korupcji,

---

14 Dz.U. C 415 z 13.10.2021, s. 36.
15 Dz.U. C 445 z 29.10.2021, s. 70.
16 Dz.U. C 474 z 24.11.2021, s. 140.
17 Dz.U. C 67 z 8.2.2022, s. 86.
18 Dz.U. C 81 z 18.2.2022, s. 27.
19 Dz.U. C 99 z 1.3.2022, s. 146.
20 Dz.U. C 117 z 11.3.2022, s. 88.
21 Dz.U. C 205 z 20.5.2022, s. 2.

nieprawidłowym wydatkom i niewłaściwemu wykorzystywaniu funduszy unijnych i krajowych w przypadku funduszy pomocy w sytuacjach nadzwyczajnych i obszarów wydatków kryzysowych[22],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 8 marca 2022 r. w sprawie kurczącej się przestrzeni działania społeczeństwa obywatelskiego w Europie[23],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 10 marca 2022 r. w sprawie praworządności i konsekwencji wyroku TSUE[24],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 19 maja 2022 r. w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2021 r.[25],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 9 czerwca 2022 r. w sprawie praworządności i ewentualnego zatwierdzenia polskiego krajowego planu odbudowy (RRF)[26],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 września 2022 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw podstawowych w Unii Europejskiej w latach 2020–2021[27],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 września 2022 r. w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie stwierdzenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Węgry wartości, na których opiera się Unia[28],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 20 października 2022 r. w sprawie wzrostu liczby zbrodni popełnianych z nienawiści do osób LGBTIQ+ w całej Europie, w świetle niedawnego morderstwa homofobicznego w Słowacji[29],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 10 listopada 2022 r. w sprawie sprawiedliwości rasowej, niedyskryminacji i przeciwdziałania rasizmowi w UE[30],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 24 listopada 2022 r. w sprawie oceny przestrzegania przez Węgry warunków dotyczących praworządności na mocy rozporządzenia w sprawie warunkowości oraz stanu prac nad węgierskim planem odbudowy i zwiększania

---

22 Dz.U. C 251 z 30.6.2022, s. 48.
23 Dz.U. C 347 z 9.9.2022, s. 2.
24 Dz.U. C 347 z 9.9.2022, s. 168.
25 Dz.U. C 479 z 16.12.2022, s. 18.
26 Dz.U. C 493 z 27.12.2022, s. 108.
27 Dz.U. C 125 z 5.4.2023, s. 80.
28 Dz.U. C 125 z 5.4.2023, s. 463.
29 Dz.U. C 149 z 28.4.2023, s. 22.
30 Dz.U. C 161 z 5.5.2023, s. 10.

odporności[31],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 30 marca 2023 r. w sprawie sprawozdania na temat praworządności z 2022 r. – Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej[32],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 18 kwietnia 2023 r. w sprawie stosunków instytucjonalnych między UE a Radą Europy[33],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 1 czerwca 2023 r. w sprawie łamania praworządności i praw podstawowych na Węgrzech oraz zamrożonych funduszy UE[34],

– uwzględniając sprawozdanie komisji śledczej ds. zbadania stosowania oprogramowania Pegasus i równoważnego oprogramowania szpiegowskiego służącego inwigilacji (PEGA) oraz swoje zalecenie z dnia 15 czerwca 2023 r. dla Rady i Komisji w następstwie dochodzenia w sprawie zarzutów naruszenia prawa Unii i niewłaściwego administrowania w jego stosowaniu w odniesieniu do oprogramowania Pegasus i równoważnego oprogramowania szpiegowskiego[35],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 11 lipca 2023 r. w sprawie prawa wyborczego, komisji śledczej i praworządności w Polsce[36],

– uwzględniając wspólny komunikat Komisji oraz Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa z dnia 6 grudnia 2023 r. pt. „Europa zjednoczona przeciwko nienawiści” (JOIN(2023)0051),

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 18 stycznia 2024 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw podstawowych w Unii Europejskiej – sprawozdanie roczne za lata 2022 i 2023[37],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 18 stycznia 2024 r. w sprawie rozszerzenia unijnego wykazu przestępstw o nawoływanie do

---

31 Dz.U. C 167 z 11.5.2023, s. 74.
32 Dz.U. C 341 z 27.9.2023, s. 2.
33 Dz.U. C, C/2023/442, 1.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/442/oj.
34 Dz.U. C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj.
35 Dz.U. C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.
36 Dz.U. C, C/2024/3995, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj.
37 Dz.U. C, C/2024/5739, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj.

nienawiści i przestępstwa z nienawiści[38],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 28 lutego 2024 r. pt. „Sprawozdanie w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2023 r.”[39],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 29 lutego 2024 r. w sprawie pogłębienia integracji europejskiej z myślą o przyszłym rozszerzeniu[40],

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1083 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnych ram dla usług medialnych na rynku wewnętrznym i zmiany dyrektywy 2010/13/UE (europejski akt o wolności mediów)[41],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie trwających wysłuchań na mocy art. 7 ust. 1 TUE dotyczących Węgier i służących umocnieniu praworządności oraz ich skutków dla budżetu[42],

– uwzględniając zakończenie procedury przewidzianej w art. 7 ust. 1 TUE w odniesieniu do Polski, ogłoszone przez Komisję w dniu 29 maja 2024 r. w następstwie działań podjętych przez Polskę w celu przywrócenia zgodności z unijnymi standardami praworządności,

– uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z dnia 27 czerwca 2024 r. zawierające plan przyszłych prac nad reformami wewnętrznymi,

– uwzględniając plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024 (JOIN(2020)0005), którego obowiązywanie przedłużono do 2027 r.,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 10 października 2024 r. pt. „Finansowanie w celu propagowania, ochrony i egzekwowania praw podstawowych, Roczne sprawozdanie ze stosowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej za 2024 r.” (COM(2024)0456),

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 7 maja 2025 r. w sprawie zmienionego budżetu długoterminowego dla Unii w zmieniającym się

---

38 Dz.U. C, C/2024/5733, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.

39 Dz.U. C, C/2024/6743, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj.

40 Dz.U. C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.

41 Dz.U. L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj.

42 Dz.U. C, C/2025/3705, 17.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3705/oj.

świecie[43],

– uwzględniając wniosek Komisji z dnia 16 lipca 2025 r. dotyczący rozporządzenia Rady określającego wieloletnie ramy finansowe na lata 2028–2034 (COM(2025)0571),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 8 października 2025 r. pt. „Unia równości: strategia na rzecz równości osób LGBTIQ+ na lata 2026–2030”,

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 4 listopada 2025 r. zatytułowany „Komunikat w sprawie polityki rozszerzenia UE” (COM(2025)0690) oraz towarzyszące mu dokumenty robocze służb Komisji (pakiet rozszerzeniowy z dnia 4 listopada 2025 r.),

– uwzględniając wspólny komunikat Komisji oraz Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa z dnia 12 listopada 2025 r. pt. „Europejska tarcza demokracji: wspieranie silnych i odpornych demokracji” (JOIN(2025)0791),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 12 listopada 2025 r. zatytułowany „Strategia UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego” (COM(2025)0790),

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 25 listopada 2025 r. w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie stwierdzenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Węgry wartości, na których opiera się Unia[44],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 18 grudnia 2025 r. w sprawie wdrożenia systemu warunkowości w zakresie praworządności[45],

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 20 stycznia 2026 r. pt. „Unia równości: strategia przeciwdziałania rasizmowi na lata 2026-2030” (COM(2026)0012),

– uwzględniając sprawozdania specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego z dnia 17 grudnia 2024 r. pt. „Egzekwowania prawa UE” (28/2024), z dnia 22 lutego 2024 r. pt. „Praworządności w UE” (03/2024) oraz z dnia 10 stycznia 2022 r. pt. „Wsparcie UE na rzecz praworządności na Bałkanach Zachodnich” (01/2022), a także przegląd z dnia 28 lutego 2024 r. dotyczący sprawozdawczości Komisji w zakresie praworządności (02/2024) oraz sprawozdanie specjalne pt. „Przejrzystość finansowania unijnego przyznanego organizacjom pozarządowym” (11/2025) oraz zawarte w nich

---

43 Teksty przyjęte, P10_TA(2025)0090.
44 Teksty przyjęte, P10_TA(2025)0283.
45 Teksty przyjęte, P10_TA(2025)0343.

zalecenia,

– uwzględniając wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej 2024–2029, przedstawione Parlamentowi w dniu 18 lipca 2024 r. przez Ursulę von der Leyen, ówczesną kandydatkę na przewodniczącą Komisji, orędzie o stanie Unii wygłoszone przez przewodniczącą Komisji w Parlamencie Europejskim w dniu 10 września 2025 r. oraz komunikat Komisji z 2026 r. z dnia 21 października 2025 r. pt. „Program prac Komisji na 2026 r.” (COM(2025)0870),

– uwzględniając badania Eurobarometru z 2024 r. i 2025 r.,

– uwzględniając ustalenia z badania Flash Eurobarometer 569 z września 2025 r. pt. „EU challenges and priorities” [Wyzwania i priorytety UE],

– uwzględniając sprawozdania, badania i opinie Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA),

– uwzględniając wniosek FRA skierowany do Komisji w kontekście przygotowywania sprawozdania na temat praworządności za rok 2025,

– uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Regionów z dnia 2 kwietnia 2025 r. pt. „Perspektywa lokalna i regionalna we wdrażaniu praworządności w Unii Europejskiej”,

– uwzględniając raport Instytutu Demokracji CEU Rule of Law Clinic pt. „Rule of Law beyond the EU Member States: Assessing the Union’s Performance 2025” [Praworządność poza państwami członkowskimi UE: ocena wyników Unii w 2025 r.],

– uwzględniając analizę zleconą przez Komisję Budżetową pt. „Narzędzia ochrony budżetu UE przed naruszeniami praworządności: kontekst rozporządzenia w sprawie warunkowości”[46],

– uwzględniając swoje rezolucję w sprawie naruszania demokracji, praworządności i praw podstawowych w państwach członkowskich,

– uwzględniając sprawozdania zawierające informacje zwrotne, sprawozdania z delegacji, pytania wymagające odpowiedzi na piśmie i odpowiedzi Grupy ds. Monitorowania Demokracji, Praworządności i

---

46 Rubio, E. i in., Narzędzia ochrony budżetu UE przed naruszeniami praworządności: kontekst rozporządzenia w sprawie warunkowości”, Parlament Europejski, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Wewnętrznej, Departament Polityki Budżetowej, kwiecień 2023 r.

Praw Podstawowych (DRFMG)[47],

– uwzględniając art. 55 Regulaminu,

– uwzględniając opinie Komisji Prawnej i Komisji Budżetowej oraz opinię Podkomisji Praw Człowieka,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (A10-0091/2026),

A. mając na uwadze, że UE opiera się na takich wartościach jak poszanowanie godności osoby ludzkiej, wolność, demokracja, równość, praworządność i poszanowanie praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, co znajduje wyraz w art. 2 TUE, jest odzwierciedlone w Karcie oraz jest zapisane w międzynarodowych traktatach dotyczących praw człowieka; mając na uwadze, że Karta stanowi część prawa pierwotnego UE; mając na uwadze, że są to wartości wspólne dla wszystkich państw członkowskich i należy ich przestrzegać, a także czynnie je promować na szczeblu UE i poszczególnych państw członkowskich we wszystkich strategiach politycznych, zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i międzynarodowym, i w spójny sposób; mając na uwadze, że państwa członkowskie powinny zapewnić, aby nie doszło do osłabienia ochrony wartości zapisanych w art. 2 TUE; mając na uwadze, że wszelkie podważanie tych wartości stanowi systemowe zagrożenie dla praw i wolności osób mieszkających w UE;

B. mając na uwadze, że art. 49 TUE stanowi, iż każde państwo europejskie ubiegające się o członkostwo w UE musi szanować wartości, o których mowa w art. 2 TUE, i zobowiązać się do ich propagowania; mając na uwadze, że przystąpienie do UE musi pozostać procesem ściśle opartym na osiągnięciach i zgodności z kryteriami kopenhaskimi, a w szczególności kryteriami dotyczącymi demokracji, praworządności i praw człowieka; mając na uwadze, że kryteria kopenhaskie stanowią, że zasady te nie mogą być lekceważone ani ponownie interpretowane po przystąpieniu; mając na uwadze, że poszanowanie to wymaga to również stopniowego dostosowania się do polityki i stanowisk UE, w tym wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, a w szczególności podejścia opartego na prawach człowieka;

C. mając na uwadze, że praworządność, prawa podstawowe, funkcjonowanie instytucji demokratycznych, reforma administracji

---

47 Informacje na temat wszystkich działań monitorujących DRFMG można znaleźć na stronie: w ostatniej kadencji: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662; oraz w obecnej kadencji: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/working-group-democracy-rule-of-law-and-/product-details/20241205CDT13884.

publicznej i kryteria gospodarcze stanowią „kwestie podstawowe” w procesie przystąpienia do UE; mając na uwadze, że wiarygodne reformy i nieodwracalne osiągnięcia w tych obszarach są niezbędne dla zapewnienia równości wobec prawa oraz rzeczywistego korzystania z praw podstawowych;

D. mając na uwadze, że zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z dnia 27 czerwca 2024 r. reformy wewnętrzne należy realizować równolegle z procesem rozszerzenia, co zagwarantuje, że polityki UE będą dostosowane do przyszłych wyzwań;

E. mając na uwadze, że sytuację osób należących do mniejszości należy regularnie monitorować i odzwierciedlić w sprawozdaniu na temat praworządności;

F. mając na uwadze, że UE – w ramach swoich kompetencji – powinna podtrzymywać i aktywnie chronić prawa społeczne i podstawowe, na których została zbudowana; mając na uwadze, że utrzymujące się niedociągnięcia w zakresie ochrony praw gospodarczych i społecznych – w tym prawa do uczciwych i sprawiedliwych warunków pracy, zabezpieczenia społecznego i ochrony socjalnej, dostępu do opieki zdrowotnej i edukacji, wsparcia dostępu do odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zasady niedyskryminacji – należy uznać za poważne zagrożenie dla wartości zapisanych w art. 2 TUE;

G. mając na uwadze, że w 2025 r. UE stanęła w obliczu poważnych wyzwań i regresu demokracji w należących do niej państwach członkowskich, związanych z ochroną praworządności, demokracji i praw podstawowych, które są ze sobą nierozerwalnie powiązane; mając na uwadze, że w sprawozdaniu na temat praworządności za rok 2025 wskazano słabości strukturalne systemów sądowych, egzekwowania przepisów antykorupcyjnych, służb publicznych, zarządzania mediami oraz mechanizmów kontroli i równowagi, ale jednocześnie potwierdzono pozytywną trajektorię w kilku państwach członkowskich i wykazano, że roczny cykl dotyczący praworządności nadal zachęca do postępów i je wspiera;

H. mając na uwadze, że FRA podkreśla w swoim sprawozdaniu na temat praw podstawowych za 2025 r.[48], że zmiany geopolityczne oraz zmiany zarówno legislacyjne, jak i społeczne wywierają presję na prawa podstawowe w UE, a prowadząca do podziałów polityka tożsamościowa przyczynia się do wzrostu poziomu rasizmu i nienawiści, co powoduje cierpienie osób o różnym pochodzeniu etnicznym i wspólnot religijnych; mając na uwadze, że w sprawozdaniu zauważono również, że mowa nienawiści i szkodliwe treści nadal są rozpowszechniane w internecie bez kontroli, szybkie

---

48 Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, „Sprawozdanie na temat praw podstawowych z 2025 r.”, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 2025 r.

zmiany cyfrowe i rozwój sztucznej inteligencji (AI) grożą pogłębieniem istniejących nierówności, a tysiące ofiar śmiertelnych na morzu i zarzuty dotyczące złego traktowania na granicach budzą niepokój co do traktowania osób ubiegających się o azyl i migrantów; mając na uwadze, że tendencje te zagrażają wartościom demokratycznym i równości, gdyż narażają prawa podstawowe obywateli, a niektóre osoby w całej UE wciąż borykają się się z trudnościami finansowymi w obecnych trudnych warunkach społeczno-gospodarczych, które w nieproporcjonalny sposób dotykają osoby już zagrożone ubóstwem i pogłębiają istniejące nierówności w przypadku grup defaworyzowanych; mając na uwadze, że pomimo wyzwań napotykanych w 2024 r. zaszły pozytywne zmiany, takie jak przyjęcie przepisów UE regulujących przestrzeń internetową i AI, których celem jest zapewnienie środowiska cyfrowego przestrzegającego praw podstawowych;

I. mając na uwadze utrzymujące się długotrwałe obawy związane z faktem, że w państwie członkowskim objętym postępowaniem na podstawie art. 7 ust. 1 TUE w związku z systemową koncentracją władzy politycznej, erozją instytucjonalnych mechanizmów kontroli i równowagi oraz osłabieniem niezależnych organów nadzorczych pomimo wielokrotnych wezwań do podjęcia działań naprawczych;

J. mając na uwadze, że pomimo nasilającej się presji na przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego w całej UE w sprawozdaniu na temat praworządności za 2025 w niewystarczającym stopniu odzwierciedlono poważny charakter tej presji i wiążące się z nią zagrożenia strukturalne, a wydane zalecenia są ograniczone; mając na uwadze, że w sprawozdaniu nie odniesiono się w odpowiedni sposób do utrzymujących się obaw co do niezależności sądów, wolności mediów, korupcji oraz mechanizmów kontroli i równowagi w niektórych państwach członkowskich;

K. mając na uwadze, że ograniczenia wolności zgromadzeń, dostęp do informacji, integralność wyborów i dyskryminacja w kilku państwach członkowskich nie zostały kompleksowo uwzględnione przez Komisję;

L. mając na uwadze, że TSUE w sprawie C-713/23 orzekł, iż państwo członkowskie ma obowiązek uznania, do celów praw wynikających z prawa UE, małżeństwa między dwojgiem obywateli UE tej samej płci, zawartego zgodnie z prawem w innym państwie członkowskim, w którym osoby te skorzystały z prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu; mając na uwadze, że TSUE stwierdził, iż odmowa takiego uznania jest sprzeczna z prawem UE, gdyż narusza zarówno swobodę przemieszczania się i pobytu, jak i prawo podstawowe do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego;

M. mając na uwadze, że według wskaźników określających wolność mediów w UE niebezpieczna bliskość mediów informacyjnych i osób sprawujących władzę przejawia się w nieprzejrzystym i nierównym

przydziale reklam państwowych; mając na uwadze, że krajobraz medialny charakteryzuje się konfliktami interesów, a gdy media regionalne opierają się presji, spotykają się ze strategicznym powództwem zmierzającym do stłumienia debaty publicznej (SLAPP), które wyczerpuje ich finanse; mając na uwadze, że pojawiają się oznaki nadziei, przy czym niektóre sektory mediów odbudowują się po zmniejszeniu presji prawnej, inne wykazują pozytywną dynamikę gospodarczą, a kilka innych osiąga wysoki poziom wolności prasy;

N. mając na uwadze, że dziennikarze w kilku państwach członkowskich dziennikarze wciąż są celem kampanii oszczerstw, nadużywania pozwów, zastraszania i gróźb, co prowadzi do lęku, autocenzury i osłabienia prawa społeczeństwa do informacji; mając na uwadze, że niektórzy dziennikarze muszą żyć pod ochroną policji;

O. mając na uwadze, że komisja śledcza PE ds. zbadania stosowania oprogramowania Pegasus i równoważnego oprogramowania szpiegowskiego służącego inwigilacji (PEGA) ustaliła, iż takie narzędzia były wykorzystywane bezprawnie w kilku państwach członkowskich przeciwko dziennikarzom, przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego, prawnikom, przedstawicielom opozycji oraz urzędnikom państwowym; mając na uwadze, że komisja udokumentowała poważne naruszenia prywatności, ochrony danych i wolności wypowiedzi oraz ostrzegła, że tego rodzaju praktyki stanowią systemowe zagrożenie dla demokracji i praw podstawowych w UE; mając na uwadze, że stosowanie oprogramowania szpiegującego, takiego jak Predator, Pegasus i Paragon Graphite, przeciwko dziennikarzom w UE nadal budzi poważne obawy;

P. mając na uwadze, że niektóre naruszenia praw podstawowych mogły być związane z wykorzystaniem niektórych funduszy UE, w szczególności w obszarach takich jak warunki przyjmowania osób ubiegających się o azyl, instytucjonalizacja osób z niepełnosprawnościami i dzieci oraz niektóre projekty w dziedzinie rewitalizacji obszarów miejskich, mieszkalnictwa i edukacji[49]; mając na uwadze, że niektóre fundusze UE mogły być kierowane do przedsiębiorstw powiązanych z inwazyjnymi technologiami nadzoru[50]; mając na uwadze, że należy wzmocnić zarządzanie

---

49 Bridge EU, „1.1 Billion Euros, 63 Projects, Six Countries, One Pattern: How EU Funds Violate Fundamental Rights” [1,1 mld EUR, 63 projekty, sześć państw, jeden szablon: jak fundusze UE naruszają prawa podstawowe], (Bridge EU, 2025 r.).

50 Business & Human Rights Resource Centre, „EU: 39 Members of the European Parliament from 4 political groups call for answers regarding taxpayer funding fuelling spyware” [39 posłów do Parlamentu Europejskiego z 4 grup politycznych apeluje o odpowiedzi dotyczące finansowania przez podatników oprogramowania szpiegowskiego], strona internetowa Business & Human Rights Resource Centre (1 października 2025 r.).

funduszami UE i nadzór nad nimi, tak aby zapobiegać takim naruszeniom i zapewnić pełną zgodność z zabezpieczeniami przewidzianymi w prawie UE;

Q. mając na uwadze, że wyrażono obawy[51] dotyczące unijnych środków ograniczających wprowadzonych na podstawie decyzji Rady (WPZiB) 2024/2643[52] i rozporządzenia Rady (UE) 2024/2642[53], w szczególności w odniesieniu do ich ewentualnego wpływu na prawa osób fizycznych, w tym dziennikarzy, oraz do potrzeby zapewnienia, aby środki takie stosowano zgodnie z wymogiem proporcjonalności określonym w prawie UE, z poszanowaniem sprawiedliwości proceduralnej, nadzoru sądowego i odpowiednich gwarancji prawnych, zgodnie z międzynarodowymi standardami praw człowieka;

R. mając na uwadze, że korupcja pozostaje głównym problemem dla obywateli UE, jak wykazano w badaniu Eurobarometru z 2025 r. dotyczącym korupcji[54]; mając w szczególności na uwadze, że 69 % respondentów uważa, że w ich kraju korupcja jest powszechna, a zdaniem 51 % jest ona powszechna w partiach politycznych; mając na uwadze, że respondenci zdecydowanie odrzucają praktyki korupcyjne, przy czym 71 % z nich uważa, że wyświadczanie przysług w zamian za korzyści od organów publicznych nigdy nie jest dopuszczalne, 74 % odrzuca wręczanie prezentów, a 80 % odrzuca przekazywanie pieniędzy w celu uzyskania takich korzyści; mając na uwadze, że 5 % respondentów zgłasza, iż w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyło korupcji lub było jej świadkiem, lecz tylko co piąty zgłosił ten fakt, a mniej niż połowa respondentów wie, gdzie zgłosić przypadek korupcji;

S. mając na uwadze, że w 25. sprawozdaniu z działalności grupa

---

51 Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka (OHCHR), „European Union: Restrictive measures against academics negatively impact human rights, say UN experts” [Unia Europejska: środki ograniczające wobec nauczycieli akademickich mają negatywny wpływ na prawa człowieka – mówią eksperci ONZ], strona internetowa Biura Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka, 26 stycznia 2026 r.

52 Decyzja Rady (WPZiB) 2024/2643 z dnia 8 października 2024 r. w sprawie środków ograniczających w związku z destabilizującymi działaniami Rosji (Dz.U. L, 2024/2643, 9.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/2643/oj).

53 Rozporządzenie Rady (UE) 2024/2642 z dnia 8 października 2024 r. dotyczące środków ograniczających w związku z działaniami destabilizującymi Rosji (Dz.U. L, 2024/2642, 9.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2642/oj).

54 Komisja Europejska, „Special Eurobarometer 561: Citizens’ attitudes towards corruption in the EU in 2025” [Specjalne badanie Eurobarometr 561: postawy obywateli wobec korupcji w UE w 2025 r.], lipiec 2025 r.

GRECO Rady Europy podkreśla, iż zasadnicze reformy pozostają kluczowe dla wzmocnienia niezależności sądownictwa, prokuratury i organów ścigania oraz dla odbudowy zaufania do instytucji publicznych, przywództwa politycznego, sądownictwa i organów ścigania, co wymaga konsekwentnych działań antykorupcyjnych, skuteczniejszego nadzoru i niezależnej kontroli, solidnych i wyważonych ram zarządzania kontaktami osób piastujących najwyższe stanowiska wykonawcze z lobbystami i podmiotami trzecimi wpływającymi na proces podejmowania decyzji publicznych, a także stosowania zasad dotyczących „drzwi obrotowych", niezachwianego zaangażowania na rzecz przejrzystości, odpowiedzialności, sprawiedliwości i uczciwości; mając na uwadze, że konieczne są dalsze działania w celu zapewnienia kompleksowego, skutecznego egzekwowania i proaktywnego wdrażania przepisów dotyczących dostępu do informacji;

T. mając na uwadze, że uczciwość wyborów, równość głosu i rzeczywista konkurencja polityczna są zasadniczymi elementami wartości zapisanych w art. 2 TUE i należy je systematycznie uwzględniać przy monitorowaniu praworządności w państwach członkowskich, a także w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących;

U. mając na uwadze, że w 34. sprawozdaniu ogólnym Europejskiego Komitetu Rady Europy do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu wyrażono poważne zaniepokojenie znaczącym wzrostem przeludnienia więzień, zwłaszcza w niektórych państwach członkowskich, co całkowicie podważa funkcjonowanie systemów penitencjarnych oraz naraża osadzonych na nieludzkie i poniżające traktowanie, powodując pogorszenie warunków bytowych, wzrost napięć i przemocy oraz ograniczenie działań resocjalizacyjnych i przygotowania do powrotu do społeczeństwa;

V. mając na uwadze, że według danych[55] FRA i Rady Europy nieodpowiednia opieka zdrowotna, ograniczony dostęp do wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego oraz rosnąca liczba samobójstw nadal stanowią poważny problem w więzieniach w kilku państwach członkowskich; mając na uwadze, że samobójstwa i samookaleczenie uwypuklają utrzymujące się i poważne problemy w systemach

---

55 Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, „Criminal Detention Database 2015-2022" [Baza danych dotycząca odbywania kary pozbawienia wolności 2015–2022], strona internetowa FRA; Aebi, M.F. i Cocco, E., „SPACE I – 2024 – Council of Europe Annual Penal Statistics: Prison populations" [SPACE I – 2024 r. – Roczne statystyki penitencjarne Rady Europy: więziennictwo], Rada Europy, 2025 r.; Światowa Organizacja Zdrowia, „Status report on prison health in the WHO European Region 2022" [Sprawozdanie na temat stanu zdrowia więźniów w Europejskim Regionie WHO w 2022 r.], Biuro Regionalne WHO dla Europy, Kopenhaga, 2023 r.

detencyjnych; mając na uwadze, że szczególnej uwagi wymagają placówki dla nieletnich, gdzie brak wystarczającej opieki psychologicznej, edukacji i działań reintegracyjnych naraża młodych ludzi na dalsze traumy i wykluczenie;

W. mając na uwadze, że niewdrożenie lub częściowe wdrożenie wyroków TSUE i ETPC i utrzymujące się opóźnienia w ich wykonywaniu nie są odosobnionymi przypadkami, lecz odzwierciedlają utrzymujące się problemy w kilku państwach członkowskich i powtarzające się problemy w innych;

X. mając na uwadze, że European Implementation Network i Democracy Reporting International podkreślają fakt, że zarówno w wyrokach TSUE, jak i ETPC, luki w wykonaniu dotyczą głównie tych samych obszarów: niezależności sądownictwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości, azylu i migracji, warunków detencji, równości oraz ochrony danych i inwigilacji; mając na uwadze, że jednocześnie w niektórych państwach członkowskich nastąpiły pozytywne zmiany o charakterze przekrojowym, które pokazują, że przestrzeganie przepisów i poprawa sytuacji są możliwe, gdy istnieje wyraźna wola polityczna i rzeczywiste zaangażowanie w przestrzeganie orzeczeń międzynarodowych trybunałów w celu utrzymania praworządności[56];

Y. mając na uwadze, że dezinformacja, manipulacja algorytmiczna i niewystarczająca przejrzystość platform internetowych podważają demokratyczną debatę, a egzekwowanie przepisów aktu o usługach cyfrowych[57] ma przeciwdziałać tym zagrożeniom;

Z. mając na uwadze, że niewystarczająca liczba zaleceń dotyczących „Innych kwestii instytucjonalnych związanych z mechanizmami kontroli i równowagi” budzi dodatkowe wątpliwości, gdyż obszar ten jest bardzo szeroki i obejmuje wiele problemów;

AA. mając na uwadze, że chociaż metodyka rocznego sprawozdania Komisji na temat praworządności poprawiła się z biegiem czasu, nadal nie zawsze stosuje się w nim jasne i operacyjne kryteria odniesienia przy ocenie państw członkowskich w poszczególnych filarach, co utrudnia porównywanie warunków w poszczególnych państwach członkowskich i zapewnienie jednolitych standardów oraz może prowadzić do osłabienia wiarygodności sprawozdania na temat

---

56 European Implementation Network i Democracy Reporting International, „Justice Delayed and Justice Denied – Non-implementation of European Courts Judgments and the Rule of Law” [Opóźniona sprawiedliwość i odmowa sprawiedliwości: niewykonanie wyroków europejskich sądów i praworządność], 2025 r.

57 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych), Dz.U. L 277 z 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

praworządności jako mechanizmu wczesnego ostrzegania i zapobiegania;

AB. mając na uwadze, że – zgodnie z analizą Liberties EU dotyczącą praworządności w 2025 r.[58] – od 2022 r. około jedna trzecia państw członkowskich wykazuje niewielki lub żaden postęp we wdrażaniu zaleceń Komisji; mając na uwadze, że w dziewięciu krajach stale pozostaje niewykonanych od pięciu do ośmiu zaleceń; mając na uwadze, że 61 % zaleceń ocenionych w 2025 r. nie wykazało od 2022 r. znaczącego postępu; mając na uwadze, że 93 % wszystkich zaleceń Komisji z 2025 r. to powtórzenia zaleceń z poprzednich lat (w tym 71 % sięga 2022 r.), a w 2025 r. wprowadzono tylko dziewięć nowych zaleceń; mając na uwadze, że w 2025 r. za w pełni zrealizowane uznać można było jedynie 6 % zaleceń;

AC. mając na uwadze, że grupa DRFMG w Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych Parlamentu Europejskiego ma mandat do monitorowania naruszeń demokracji, praworządności i praw podstawowych, a także walki z korupcją w UE; mając na uwadze, że od ponad siedmiu lat grupa DRFMG ocenia stan praworządności, demokracji i praw podstawowych w całej UE podczas poświęconych temu zagadnieniu posiedzeń dotyczących państw członkowskich oraz zagadnień horyzontalnych i misji ad hoc; mając na uwadze, że monitoring jest działaniem technicznym wzmacniającym systemy integralności i odporność instytucjonalną i powinien pozostawać niezależny od wpływów politycznych; mając na uwadze, że mimo funkcjonowania w ramach struktury parlamentarnej grupa DRFMG od lat kieruje się zasadą unikania politycznych kryteriów i opiera swoje oceny na ustalonych standardach oraz dowodach, dostarczając istotnych informacji do prac UE w zakresie praworządności;

AD. mając na uwadze, że w programie prac Komisji na 2026 r. odnotowano potrzebę ustanowienia zintegrowanego rocznego cyklu dotyczącego praworządności, charakteryzującego się wspólnym tempem, jasnymi etapami i aktywnym udziałem wszystkich instytucji Unii; mając na uwadze, że poszanowanie praworządności pozostaje niezbędnym warunkiem ochrony wszystkich funduszy UE;

AE. mając na uwadze, że Parlament wielokrotnie apelował o silniejsze powiązanie między poszanowaniem praworządności a dostępem do funduszy UE, także dzięki wzmocnieniu powiązania między zaleceniami zawartymi w jego corocznej rezolucji w sprawie praworządności a wsparciem finansowym z budżetu UE; mając na uwadze, że Komisja przy różnych okazjach zobowiązała się do umocnienia takich powiązań, między innymi w orędziu o stanie Unii

---

58 Civil Liberties Union for Europe, „European Commission’s Rule of Law Report 2025 – Gap Analysis” [Sprawozdanie Komisji Europejskiej na temat praworządności z 2025 r. – analiza luk].

wygłoszonym przez przewodniczącą Komisji Ursulę von der Leyen 10 września 2025 r.;

AF. mając na uwadze, że stosowanie instrumentów praworządności musi pozostać bezstronne i opierać się wyłącznie na weryfikowalnym ustalaniu faktów i uzasadnieniu prawnym, wolne od instrumentalizacji czy negocjacji politycznych;

AG. mając na uwadze, że w opinii z 5 czerwca 2025 r. w sprawie C-769/22 rzecznik generalna T. Ćapeta stwierdziła, że art. 2 TUE może służyć jako odrębna podstawa prawna dla postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w przypadkach, gdy negowanie wartości jest podstawową przyczyną innych naruszeń prawa UE, i zaproponowała, aby TSUE orzekł, że przyjmując ustawę LXXIX z 2021 r. Węgry naruszyły dyrektywę o handlu elektronicznym[59], dyrektywę usługową[60], dyrektywę o audiowizualnych usługach medialnych[61], ogólne rozporządzenie o ochronie danych[62], art. 56 TFUE, art. 1, art. 7, art. 8 ust. 2, art. 11 i art. 21 Karty oraz art. 2 TUE;

AH. mając na uwadze, że w rocznym sprawozdaniu Komisji na temat praworządności należy nadal oceniać państwa członkowskie i kraje kandydujące; mając na uwadze, że przestrzeganie praworządności przez instytucje, organy, urzędy i agencje UE powinno być nadal zapewniane za pośrednictwem systemu sądowniczego UE i przez nadzór Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich; mając na uwadze, że w sprawozdaniu Komisji na temat praworządności należy również w przejrzysty sposób ocenić przestrzeganie standardów praworządności przez instytucje, organy, urzędy i agencje UE, co

---

59 Dyrektywa 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym) (Dz.U. L 178 z 17.7.2000, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/31/oj).

60 Dyrektywa 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotycząca usług na rynku wewnętrznym (Dz.U. L 376 z 27.12.2006, s. 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/123/oj).

61 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) (Dz.U. L 95 z 15.4.2010, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj).

62 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

pozwoli skuteczniej zaradzić niedociągnięciom w instytucjach UE i zwiększyć wiarygodność UE, gdyż jej własne instytucje będą poddawane kontroli;

AI. mając na uwadze, że państwa członkowskie muszą dopilnować, aby krajowe instytucje praw człowieka (NHRI) były powoływane, akredytowane i działały w pełnej zgodności z zasadami paryskimi ONZ; mając na uwadze, że niezależność, pluralizm, bezpieczeństwo finansowe, odpowiednie zasoby, skuteczny mandat i uprawnienia statutowe krajowych instytucji praw człowieka są niezbędne, aby ich misja skutecznie propagowała prawa podstawowe i chroniła ich oraz monitorowała standardy praworządności i funkcjonowanie demokratycznych mechanizmów kontroli i równowagi; mając na uwadze, że należy wezwać państwa członkowskie, aby chroniły krajowe instytucje praw człowieka przed ingerencją polityczną;

Systemy wymiaru sprawiedliwości

1. potwierdza, że praworządność opiera się na wiążącym charakterze prawa dla wszystkich organów publicznych oraz na skutecznym prawie każdej osoby do dostępu do niezależnego i bezstronnego sądu, a także że te dwa wymiary są nierozłączne i wzajemnie się wzmacniają;

2. podkreśla, że sprawiedliwy i dostępny wymiar sprawiedliwości jest podstawową zasadą praworządności, wymagającą niezależnego sądownictwa; ponownie podkreśla, że równy dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla wszystkich obywateli ma zasadnicze znaczenie;

3. podkreśla znaczenie niezależnych systemów sądowych i dostępu do bezpłatnej pomocy prawnej dla zapewnienia równego dostępu do wymiaru sprawiedliwości; przypomina, że odpowiednie zasoby, w tym infrastruktura i personel, mają zasadnicze znaczenie dla poprawy systemów wymiaru sprawiedliwości;

4. wzywa państwa członkowskie, kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące, aby podjęły niezbędne działania w celu zapewnienia strukturalnie niezależnych, skutecznych i bezstronnych systemów sądowych, a także dostępu do bezpłatnej pomocy prawnej – zgodnie z podjętymi przez nie zobowiązaniami na podstawie prawa unijnego i krajowego – co zagwarantuje wszystkim równy dostęp do wymiaru sprawiedliwości, który jest niezbędny, aby obywatele mogli korzystać ze swoich praw, przeciwdziałać dyskryminacji i pociągać decydentów do odpowiedzialności; ponownie podkreśla potrzebę podjęcia konkretnych działań w celu poprawy dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności dla grup marginalizowanych i szczególnie narażonych;

5. podkreśla, że zapewnienie niezależności sądownictwa i skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości wymaga co najmniej zautomatyzowanych i losowych systemów przydziału spraw, z jasno

określonymi i podlegającymi kontroli podstawami odstępstw; przejrzystych, zgodnych z prawem i apolitycznych procedur powoływania i awansowania, zapewniających, aby rady sądownictwa lub równoważne organy składały się w zdecydowanej większości z reprezentujących sądownictwo członków wybieranych przez środowisko sędziowskie, zgodnie ze standardami Komisji Weneckiej, a władza wykonawcza nie miała swobodnej kontroli nad powołaniami, w tym na stanowiska prezesów sądów i sądów najwyższych; stabilnych i obiektywnych zasad odpowiedniego wynagradzania sędziów; wystarczających zasobów, w tym finansowania, infrastruktury i wykwalifikowanego personelu;

6. przypomina, że solidne krajowe systemy prawne są niezbędne w państwach członkowskich, krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących, biorąc pod uwagę fakt, że Komisja polega na krajowych organach sądowych w zakresie egzekwowania prawa UE, oraz że mają one zasadnicze znaczenie dla współpracy sądowej w całej UE i dla wspierania wzajemnego zaufania;

7. zauważa, że Komisja napotkała wyzwania strukturalne związane z poprawą skuteczności, dostępności i jakości sądownictwa w niektórych państwach członkowskich oraz w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących; podkreśla, że należy usprawnić monitorowanie tych wyzwań, zwłaszcza w krajach będących na zaawansowanym etapie procesu akcesyjnego; jest głęboko przekonany, że szkolenia są kluczowym czynnikiem gwarantującym niezawisłość sędziów, a także jakość i skuteczność systemu wymiaru sprawiedliwości; wzywa państwa członkowskie do inwestowania w szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości, cyfryzację, pomoc prawną oraz dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla grup marginalizowanych i szczególnie narażonych; zachęca państwa członkowskie do zapewnienia sędziom możliwości szkoleniowych; jest głęboko przekonany, że szkolenia powinny być wielodyscyplinarne; przypomina, że odpowiednie zasoby, w tym finansowanie, infrastruktura i wykwalifikowany personel, mają kluczowe znaczenie dla skuteczności i dostępności systemu wymiaru sprawiedliwości; podkreśla ogromne znaczenie silnego wsparcia UE w tej dziedzinie;

8. zachęca państwa członkowskie, aby wykorzystywały możliwości oferowane przez cyfryzację w celu uproszczenia, poprawy efektywności i dostępności, oszczędności czasu i ograniczenia kosztów magazynowania;

9. podkreśla poważne obawy dotyczące nadmiernego wpływu politycznego na powołania sędziów, komisje dyscyplinarne, awanse i przydział spraw, w tym za sprawą nowo utworzonych struktur sądowych omijających istniejące zabezpieczenia i umożliwiających ingerencję władzy wykonawczej, zwłaszcza na Węgrzech;

10. przypomina, że sprawozdanie na temat praworządności za rok 2025 pokazuje, iż na Węgrzech nadal występuje wiele głęboko zakorzenionych niedociągnięć stwierdzonych w poprzednich latach, mianowicie wciąż podważa się niezależność sądownictwa, w dalszym ciągu nie ma solidnych zabezpieczeń chroniących prokuraturę przed wpływami politycznymi, procesy legislacyjne pozostają nieprzejrzyste, a konsultacje społeczne są ograniczone, do tego działania na rzecz obrony wolności mediów, pluralizmu i przestrzeni obywatelskiej nie przyniosły znaczących rezultatów;

11. podkreśla, że sędziowie muszą być bezstronni; przypomina, że powoływanie i awansowanie sędziów musi zależeć wyłącznie od ich kwalifikacji, ponieważ sędziowie odgrywają zasadniczą rolę w ochronie niezależności sądownictwa; przypomina, że kryteria nominowania i powoływania na stanowiska sędziowskie wysokiego szczebla muszą być w pełni przejrzyste i nie mogą podlegać nieuzasadnionej ingerencji politycznej; przypomina, że przejrzyste i bezstronne procedury muszą mieć też zastosowanie do odwoływania sędziów; wzywa Komisję do dopilnowania, aby zasada nieobniżania poziomu ochrony, wyjaśniona w orzecznictwie TSUE, była w pełni przestrzegana przez państwa członkowskie, w szczególności w odniesieniu do mianowania sędziów, oraz do monitorowania tego, co pomoże zapobiec wszelkiemu regresowi w obszarze niezależności sądów;

12. przypomina o potrzebie zagwarantowania autonomii prokuratury, aby zapobiec jakiejkolwiek ingerencji politycznej w jej pracę; wzywa państwa członkowskie, aby nadal wzmacniały gwarancje zapewniające bezstronność prokuratorów, biorąc pod uwagę zróżnicowaną strukturę krajowych prokuratur; wzywa państwa członkowskie do przyspieszenia reform zgodnie z zaleceniami zawartymi w sprawozdaniu na temat praworządności za rok 2025, w tym do wzmocnienia ochrony niezależności sądownictwa i autonomii prokuratorów w kontekście dochodzeń parlamentarnych, a także do wdrożenia takich środków, jak oddzielenie kadencji prokuratora generalnego od kadencji rządu; wzywa Komisję do przeglądu reform wdrożonych w tym zakresie i monitorowania ich skuteczności; wzywa do reformy procedur dyscyplinarnych dotyczących sędziów i prokuratorów, dzięki której uniemożliwi się wykorzystywanie tych procedur przez władze polityczne do sprawowania kontroli nad sądownictwem oraz zagwarantuje, że będą one prowadzone przez niezależne organy;

13. potępia nadużywanie wymiaru sprawiedliwości do celów politycznych, w tym prześladowanie przeciwników politycznych i ingerowanie w dochodzenia w sprawie korupcji; podkreśla, że politycznie umotywowane postępowania karne podważają zaufanie publiczne do zasad konstytucyjnych i standardów UE; zwraca uwagę na ważną rolę zagwarantowania autonomii i niezależności prokuratury, aby zapobiec jakiejkolwiek ingerencji politycznej w jej

pracę, zwłaszcza ze strony rządu; podkreśla, że przejrzyste procedury powoływania prokuratorów są ważnym czynnikiem utrzymania zaufania publicznego do wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych; potępia nadużywanie amnestii i ułaskawień na korzyść polityków, ponieważ zagraża to zasadzie równości wobec prawa; podkreśla swoje zaniepokojenie powtarzającymi się atakami na sędziów i prokuratorów, którzy prowadzą dochodzenia polityczne na wysokim szczeblu w związku z przypadkami korupcji i nadużycia władzy wobec przeciwników politycznych;

14. podkreśla ważną rolę krajowych rad sądownictwa w ochronie niezależności sądów, gdyż rady te działają jako bufor między sądownictwem a innymi organami władzy w kwestiach takich jak mianowanie i kariera sędziów oraz zarządzanie wymiarem sprawiedliwości;

15. podkreśla, że tam, gdzie istnieją rady sądownictwa, ich skład i funkcjonowanie powinny być zgodne ze standardami ustanowionymi przez Komisję Wenecką i Radę Europy, a w skład rad muszą wchodzić wyłącznie sędziowie, albo – w przypadku gdy w skład rad wchodzą też osoby niebędące sędziami – zdecydowana większość członków musi być sędziami wybieranymi przez środowisko sędziowskie, natomiast członkowie niebędący sędziami mogą być powoływani w drodze przejrzystych procedur demokratycznych w celu zapewnienia pluralizmu i legitymacji; podkreśla także, że władza wykonawcza nie może sprawować uznaniowej kontroli nad powoływaniem sędziów, co zapewnia niezależność i zapobiega nadmiernym wpływom, jak potwierdził TSUE;

16. z zadowoleniem przyjmuje ocenę Komisji zawartą w sprawozdaniu dotyczącym przeprowadzonych reform i zauważa, że niektóre państwa członkowskie poczyniły postępy i podejmują inicjatywy ustawodawcze mające na celu wzmocnienie niezależności i skuteczności rad sądownictwa, tam gdzie one istnieją;

17. podkreśla, że skuteczny i prawidłowo funkcjonujący system wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich wymaga niezależnych izb adwokackich i prawników, którzy mogą wykonywać swoje obowiązki swobodnie i bez nadmiernej presji lub ingerencji, biorąc pod uwagę ich kluczową rolę w ochronie praworządności oraz obronie podstawowych praw i wolności; zaznacza ponadto, że niezbędne jest pełne poszanowanie podstawowych zasad wykonywania zawodu prawniczego, w tym poufności relacji między prawnikiem a klientem;

18. ubolewa nad faktem, że poziom wynagrodzeń sędziów i pracowników wymiaru sprawiedliwości w kilku państwach członkowskich jest nadal problematyczny i sprawia, że stanowiska są nieatrakcyjne, a tym samym trudne do obsadzenia;

19. wyraża poważne zaniepokojenie rosnącą tendencją do strukturalnego kwestionowania roli i legitymacji niezależnego sądownictwa, co podważa prawidłowe funkcjonowanie systemu wymiaru sprawiedliwości jako takiego, oraz podkreśla, że niezależność sądownictwa stanowi warunek wstępny legitymizacji władzy sądowniczej, wykonalności orzeczeń sądowych i zaufania publicznego do wymiaru sprawiedliwości; przypomina, że zasada równowagi sił oznacza, że żaden organ publiczny nie może uniknąć kontroli sądowej, i ubolewa nad narracjami, które mają na celu jego delegitymizację; przypomina, że krytyka sędziów jest niedopuszczalna, gdy ma na celu utrudnienie lub zdyskredytowanie wykonywania tej funkcji konstytucyjnej; wyraźnie odróżnia uzasadnioną krytykę orzeczeń sądowych od ataków wymierzonych w legitymację krajowych i międzynarodowych sądów jako instytucji; potępia wszelkie próby, bezpośrednie lub pośrednie, wywierania wpływu na sędziów, zastraszania ich lub utrudniania im wykonywania obowiązków, w tym poprzez presję dyscyplinarną lub publiczne ataki podważające ich autorytet; potwierdza, że międzynarodowe sądy czerpią swoją legitymację z suwerennej woli państw, które je powołały, oraz z demokratycznych procedur regulujących wybór ich sędziów, a ich rola ma zasadnicze znaczenie dla skutecznej ochrony praw podstawowych;

20. wzywa Komisję do zajęcia się kwestią ataków politycznych na sędziów i ich zastraszania oraz do zapewnienia niezależności systemów sądowych, w tym ochrony przed ingerencją polityczną; podkreśla, że znaczna liczba gróźb i ataków, których ofiarami padają przedstawiciele zawodów prawniczych, a w szczególności adwokaci[63], stanowi bezpośrednie zagrożenie dla demokracji i praworządności; wzywa państwa członkowskie do podpisania i ratyfikowania Konwencji Rady Europy o ochronie zawodów prawniczych oraz do wykorzystania wszelkich odpowiednich środków w celu zapewnienia adwokatom ochrony i wolności wypowiedzi; wzywa Komisję do niezwłocznego przedstawienia projektu decyzji Rady umożliwiającej UE podpisanie i zawarcie tej konwencji oraz podkreśla potrzebę szybkiego osiągnięcia porozumienia w sprawie tej decyzji;

21. przypomina, że stowarzyszenia zawodowe sędziów i prokuratorów, wraz z podmiotami społeczeństwa obywatelskiego, odgrywają ważną rolę we wspieraniu praworządności w terenie, w obronie niezależności sądów i w przyczynianiu się do debaty publicznej;

22. wzywa państwa członkowskie, aby powstrzymywały się od nadmiernego stosowania przyspieszonych procedur lub dekretów nadzwyczajnych, ponieważ mają one negatywny wpływ na stabilność

---

63 Rada Izb Adwokackich i Stowarzyszeń Prawniczych Unii Europejskiej (CCBE), ”Sprawozdanie w sprawie zachowań groźnych i agresji wobec prawników”, 2024 r.

i jakość stanowienia prawa i demokrację; wzywa państwa członkowskie, aby ustanowiły przejrzyste procesy stanowienia prawa, a poprzedzić to powinny systematyczne konsultacje z różnymi zainteresowanymi stronami;

23. z zadowoleniem przyjmuje reformy krajowe przeprowadzone w niektórych państwach członkowskich w celu wzmocnienia niezależności sądownictwa oraz wzywa państwa członkowskie, kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące, aby nadal podejmowały niezbędne działania w celu zapewnienia niezależnych systemów sądowych oraz dostępu do bezpłatnej pomocy prawnej, co zagwarantuje wszystkim równy dostęp do wymiaru sprawiedliwości;

24. z zadowoleniem przyjmuje rolę europejskiej sieci rzeczników praw obywatelskich i podkreśla, że współpraca powinna wykraczać poza zwykłą wymianę informacji, zwłaszcza poprzez systematyczne stosowanie procedur zapytań, umożliwiających krajowym biurom rzeczników praw obywatelskich uzyskiwanie wiarygodnych odpowiedzi na szczeblu UE w przypadku napotkania przeszkód w stosowaniu prawa UE, co ma wzmacniać ich wpływ na organy krajowe; ubolewa, że podczas przygotowywania sprawozdania na temat praworządności nie zawsze prowadzi się systematyczne konsultacje z biurami rzeczników praw obywatelskich, mimo ich kluczowej roli w wykrywaniu niedociągnięć we wdrażaniu prawa UE; w związku z tym apeluje o bardziej uporządkowane i spójne zaangażowanie krajowych rzeczników praw obywatelskich w procesy na szczeblu UE, aby lepiej identyfikować problemy systemowe, z którymi boryka się szereg państw członkowskich, i wspierać Komisję w usuwaniu niedociągnięć w skutecznym stosowaniu prawa UE;

25. wzywa państwa członkowskie, aby umocniły niezależność krajowych organów nadzoru;

26. wzywa UE i jej państwa członkowskie, aby nadal wzmacniały wsparcie dla europejskich i międzynarodowych instytucji wymiaru sprawiedliwości, począwszy od wzmocnienia wewnętrznych mechanizmów współpracy sądowej opartych na wzajemnym zaufaniu między systemami sądownictwa poszczególnych państw członkowskich oraz krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących;

27. z zadowoleniem przyjmuje przegląd dyrektywy o prawach ofiar[64], którego celem jest usunięcie luk prawnych, tak aby zagwarantować ofiarom dostęp do wymiaru sprawiedliwości i wsparcie, w tym możliwości kontroli sądowej w postępowaniach karnych dotyczących

---

64 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz.U. L z 14.11.2012, s. 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj).

ofiar, przepisów dotyczących wsparcia i ochrony ofiar, prawa do odszkodowania, a także skutecznego gromadzenia danych, lepszego przydziału zasobów na ochronę praw ofiar przestępstw oraz poszanowania prywatności ofiar i ochrony ich danych osobowych w chwili zgłaszania przestępstwa, bez względu na status pobytu, oraz zagwarantowanie, że dane osobowe nie będą podawane do wiadomości sprawcy;

28. podkreśla, że niewykonanie wyroków krajowych i międzynarodowych pozostaje systemowym problemem w niektórych państwach członkowskich, co podkreślono w najnowszych ustaleniach FRA i opiniach zainteresowanych stron; z poważnym zaniepokojeniem odnotowuje rosnące zaległości i spowolnienie postępów w wykonywaniu najważniejszych wyroków ETPC w całej UE, o czym świadczy fakt, że na 1 stycznia 2025 r. 650 najważniejszych wyroków ETPC nadal nie zostało w pełni wykonanych w państwach członkowskich UE, w porównaniu z 624 w styczniu 2024 r. i 616 w roku poprzednim; zauważa ponadto, że 45,7 % najważniejszych wyroków dotyczących państw członkowskich UE w ostatnich 10 latach nadal oczekuje na wykonanie, w porównaniu z 44 % na koniec 2023 r. i 40 % na koniec 2022 r.; zauważa ponadto, że do końca 2024 r. średni czas wykonania najważniejszych wyroków ETPC dotyczących państw członkowskich UE wyniósł 5 lat i 4 miesiące, w porównaniu z 5 latami i 2 miesiącami w 2023 r. oraz 5 latami i 1 miesiącem w 2022 r., co wskazuje na strukturalny i pogłębiający się deficyt zgodności[65]; uważa, że Komisja powinna traktować poważne przypadki niewykonania wyroków jako priorytetowy temat w dialogu politycznym z rządami i parlamentami krajowymi;

29. zwraca uwagę na kluczową rolę TSUE w utrzymaniu praworządności w całej UE; popiera dalsze inicjatywy mające na celu zwiększenie zasobów i zdolności TSUE, aby mógł on skutecznie sprostać kolejnym wyzwaniom związanym z praworządnością;

30. wzywa państwa członkowskie do niezwłocznego wykonania wyroków TSUE i ETPC; sugeruje, aby instytucje UE powołały jednostkę monitorującą, opierającą się na odpowiednich istniejących strukturach i zasobach instytucji i agencji Unii oraz, w razie potrzeby, wzmacniającą je, w celu monitorowania wykonywania wyroków TSUE i ETPC dotyczących demokracji, praworządności i praw podstawowych w UE i w krajach kandydujących, oraz wzywa Komisję, aby opracowała publiczną tabelę wyników lub równoważne narzędzie do śledzenia takiego wdrażania, aby w pełni uwzględniała odpowiednie ustalenia w rocznym sprawozdaniu na temat praworządności oraz aby systematycznie wydawała dostosowane do potrzeb zalecenia dla poszczególnych krajów, ze szczególnym uwzględnieniem państw członkowskich, które stale nie wykonują wyroków TSUE i ETPC; wzywa Komisję, aby przeanalizowała dane

---

65 European Implementation Network, sprawozdanie za 2025 r.

dotyczące nieprzestrzegania opinii organów traktatowych ONZ odnoszących się do poszczególnych krajów, w oparciu o dane zgromadzone przez agencje UE, w szczególności Agencję Praw Podstawowych; przypomina, że skuteczne wykonanie wyroków ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia ochrony praw podstawowych zapisanych w TUE, TFUE, Karcie i EKPC;

31. wzywa Komisję, aby bardziej zdecydowanie stosowała narzędzia egzekwowania w przypadkach uporczywego niewykonywania wyroków przy jednoczesnej ocenie, czy uzasadnione jest wszczęcie postępowania zgodnie z art. 258 TFUE, art. 260 FTUE oraz – w stosownych przypadkach – zastosowanie warunkowości budżetowej;

32. wzywa państwa członkowskie do przyjęcia środków wspierających wdrażanie, obejmujących jasne harmonogramy, zakresy odpowiedzialności i nadzór parlamentarny, a także do ochrony niezależności sądownictwa i dopilnowania, aby sądy krajowe nie napotykały przeszkód w konsekwentnym stosowaniu orzecznictwa ETPC i TSUE;

33. przypomina, że praworządność jest podważana, gdy demokratycznie przyjęte przepisy stają w obliczu przeszkód instytucjonalnych lub oporu ze strony niektórych sektorów sądowych lub administracyjnych, które to działania wykraczają poza uzasadnioną kontrolę lub nadzór i uniemożliwiają właściwe wdrażanie przepisów; podkreśla, że państwa demokratyczne muszą zapewniać mechanizmy pojednania politycznego i społecznego, zapobiegają nadmiernemu rozstrzyganiu sporów politycznych na drodze sądowej i umacniają dialog demokratyczny;

34. podkreśla wyraźny związek między erozją praworządności a poważnymi naruszeniami praw podstawowych, w tym brakiem sprawiedliwości proceduralnej wobec osób zatrzymanych, niewłaściwym użyciem tymczasowego aresztowania, podżeganiem do nienawiści w dyskursie politycznym lub instytucjonalnym oraz środkami represyjnymi wymierzonymi w organizacje społeczeństwa obywatelskiego; zdecydowanie uważa, że Komisja powinna ocenić, w jaki sposób państwa członkowskie reagują na te naruszenia zasad praworządności i praw podstawowych, oraz zintensyfikować działania, aby zapewnić dostępny, skuteczny i bezstronny system wymiaru sprawiedliwości; z niepokojem odnotowuje stosowanie nadzwyczajnych procedur prawnych i dekretów wykonawczych w celu zmiany struktury sądownictwa wykraczającej poza zakres normalnej kontroli parlamentarnej, co odzwierciedla wzorce uznane wcześniej za niezgodne z zasadą podziału władzy;

35. wzywa Komisję, aby uznała warunki panujące w zakładach karnych za kwestię związaną z praworządnością, biorąc pod uwagę powszechne przeludnienie, nieodpowiednie warunki życia i rosnącą liczbę samobójstw, które naruszają podstawowe prawa osadzonych w

systemach penitencjarnych państw członkowskich; wzywa państwa członkowskie do podjęcia kroków mających zapewnić zgodność warunków panujących w więzieniach, w tym w zakładach poprawczych dla nieletnich, ze standardami praw podstawowych poprzez rozwiązanie problemu przeludnienia więzień, zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej i wsparcia psychologicznego oraz wzmocnienie środków zapobiegania samobójstwom; z zadowoleniem przyjmuje inicjatywy podjęte przez niektóre państwa członkowskie w celu rozwiązania problemu przeludnienia i podkreśla, że potrzebne są dalsze środki strukturalne, w tym spójne strategie mające zmniejszyć liczbę więźniów i nadać priorytet środkom niepozbawiającym wolności oraz inne alternatywy dla pozbawienia wolności;

Ramy antykorupcyjne

36. przypomina, że korupcja stanowi poważne zagrożenie dla demokracji, praworządności i sprawiedliwego traktowania wszystkich obywateli, hamuje rozwój gospodarczy, podważa zaufanie obywateli do instytucji i stwarza słabe punkty, które mogą być wykorzystywane przez podmioty zewnętrzne zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym;

37. ubolewa, że zaufanie społeczeństwa do walki z korupcją pozostaje niskie, ponieważ dwie trzecie Europejczyków uważa, że w sprawach o korupcję na wysokim szczeblu nie prowadzi się wystarczających dochodzeń, zdaniem ponad połowy działania rządów są nieskuteczne, a prawie połowa wątpi w bezstronne stosowanie środków antykorupcyjnych; zwraca uwagę na znaczne luki w mechanizmach zgłaszania i świadomości społecznej; uważa, że jest to wyraźny apel do UE o zintensyfikowanie prac na rzecz zapobiegania korupcji i jej zwalczania;

38. jest głęboko zaniepokojony przypadkami korupcji, które ujawniono w instytucjach europejskich, i podkreśla, że praworządność wymaga, aby osoby pełniące funkcje publiczne nie mogły działać arbitralnie ani nadużywać władzy dla własnych korzyści; wzywa instytucje UE do pełnego stosowania zasad dobrego zarządzania, w tym przejrzystości, rozliczalności i uczciwości;

39. podkreśla, że pełne członkostwo UE w grupie GRECO, wykraczające poza jej obecny status obserwatora, jest konieczne, aby zaradzić istniejącej asymetrii, w wyniku której wszystkie państwa członkowskie UE są oceniane przez GRECO, natomiast same instytucje UE nie są poddawane ocenie, co ogranicza spójność unijnych ram uczciwości; zaznacza, że nie można racjonalnie oczekiwać od Komisji, aby dokonywała samooceny w kwestiach uczciwości i przeciwdziałania korupcji, oraz że odwołanie się do uznanego, niezależnego zewnętrznego podmiotu monitorującego ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia wiarygodności, przejrzystości i

zaufania publicznego; akcentuje znaczenie wysłania jasnego sygnału politycznego, że instytucje UE podlegają takiemu samemu poziomowi kontroli i takim samym standardom jak organy krajowe; przypomina, że członkostwo UE w grupie GRECO wzmocniłoby ujednolicenie przepisów, zapewniłoby spójność metodologiczną, poprawiło przejrzystość, rozliczalność i skuteczność zarządzania funduszami UE, procesu legislacyjnego i pracy instytucji UE, przy jednoczesnym zacieśnieniu współpracy w walce z korupcją z państwami członkowskimi, krajami kandydującymi i krajami sąsiadującymi;

40. wzywa Komisję do szybkiego zakończenia negocjacji w sprawie pełnego członkostwa UE w GRECO; na bezpośredni wniosek o przystąpienie do porozumienia GRECO lub, co jest prostsze, przez przystąpienie do jednej lub obu konwencji antykorupcyjnych Rady Europy (ETS nr 173 lub 174), co automatycznie pociągałoby za sobą członkostwo w GRECO; w związku z tym wzywa Komisję do niezwłocznego podjęcia najbardziej efektywnych działań prawnych w celu uzyskania pełnego członkostwa w grupie GRECO oraz do zapewnienia, aby roczne sprawozdanie na temat praworządności obejmowało również instytucje UE;

41. wzywa państwa członkowskie do pełnego wdrożenia wszystkich zaleceń Rady Europy/GRECO;

42. wzywa państwa członkowskie do opublikowania, przyjęcia, aktualizacji, monitorowania, wdrożenia i przeglądu ich krajowej strategii dotyczącej zapobiegania korupcji i jej zwalczania, określającej cele, priorytety i odpowiednie środki oraz sposoby osiągnięcia tych celów, aby zapewnić włączenie działań przeciwko korupcji do wszystkich odpowiednich obszarów polityki;

43. uznaje kluczową rolę Prokuratury Europejskiej (EPPO) w ochronie praworządności i w walce z korupcją w UE oraz w skutecznej ochronie interesów finansowych Unii przed działalnością przestępczą; zachęca Komisję, aby w kolejnych sprawozdaniach ściśle monitorowała poziom współpracy państw członkowskich z EPPO oraz aby w pełni stosowała dostępne jej narzędzia w przypadku braku współpracy; popiera wzmocnienie uprawnień EPPO w zakresie monitorowania, koordynacji i działań operacyjnych w celu zwiększenia jej zdolności do prowadzenia dochodzeń w sprawie korupcji w państwach członkowskich oraz jej ścigania; wzywa Komisję, aby przyspieszyła przegląd rozporządzenia w sprawie EPPO w celu zacieśnienia współpracy operacyjnej i wsparcia w zakresie analizy danych między EPPO a Europolem; wzywa wszystkie państwa członkowskie, które jeszcze tego nie uczyniły, do przystąpienia do EPPO w celu zwiększenia skuteczności walki z korupcją, zwłaszcza w odniesieniu do ochrony funduszy UE;

44. wzywa państwa członkowskie, kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące, a także instytucje, organy, urzędy i agencje UE, aby

wprowadziły lub wzmocniły środki zapobiegawcze przeciwko korupcji, takie jak wyspecjalizowane i niezależne instytucje antykorupcyjne, przejrzyste zarządzanie funduszami UE, wzmocnione lub właściwe egzekwowanie wymogów przejrzystości w procesie decyzyjnym, takich jak rejestry lobbystów i obowiązki sprawozdawcze w zakresie finansowania politycznego, zapewnienie wysokiego poziomu przejrzystości w odpowiednich obszarach polityki UE, kodeksy postępowania dla urzędników publicznych, obowiązkowe oświadczenia majątkowe i ich weryfikacja, systemy wczesnego ostrzegania oraz jasne zasady dotyczące konfliktu interesów i praktyk związanych z efektem „drzwi obrotowych”;

45. wzywa wszystkie instytucje, organy, urzędy i agencje UE do umocnienia środków przeciwko korupcji w odniesieniu do ujawniania konfliktów interesów i zarządzania nimi, otwartego dostępu do informacji oraz przepisów regulujących kontakty unijnych instytucji, organów, urzędów i agencji z sektorem prywatnym;

46. wzywa agencje, urzędy i instytucje UE takie jak Europol, Eurojust, Europejski Trybunał Obrachunkowy, EPPO i Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) do zacieśnienia współpracy, w szczególności poprzez przegląd i wzmocnienie unijnej struktury zwalczania nadużyć finansowych (w tym dzięki zagwarantowaniu, że OLAF dysponuje odpowiednimi zasobami), tak aby zapewnić skuteczniejsze wykrywanie naruszeń praworządności mających bezpośredni lub pośredni wpływ na interesy finansowe Unii, zapobieganie im i ich ściganie;

47. wzywa do wzmocnienia środków zapobiegawczych przeciwko praktykom związanym z efektem „drzwi obrotowych” w systemach sądowych, zwłaszcza w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących, aby uniemożliwić sędziom i prokuratorom objęcie funkcji rządowych lub politycznych, co mogłoby prowadzić do konfliktów interesów oraz zaszkodzić integralności i bezstronności systemu sądowego;

48. wyraża głębokie zaniepokojenie sytuacją w niektórych państwach członkowskich, w których wyspecjalizowane organy antykorupcyjne zostały zlikwidowane, wchłonięte do mniej niezależnych struktur lub ich kompetencje przeniesiono w sposób ograniczający ich niezależność lub umożliwiający wykorzystanie uprawnień prokuratury lub policji do celów politycznych; zauważa, że zmiany te doprowadziły do gwałtownego spadku liczby dochodzeń i postępowań karnych w sprawach o korupcję, w tym w sprawach na wysokim szczeblu, oraz osłabiły skuteczność krajowych ram antykorupcyjnych, o czym świadczą niedawne analizy ekspertów; zwraca uwagę na fakt, że prokuratura jest kluczowym elementem zdolności państwa członkowskiego do zwalczania przestępczości i korupcji; ubolewa nad wszelką ingerencją rządową lub polityczną w dochodzenia, w tym nad korupcją i powiązanymi z nią

przestępstwami;

49. wzywa państwa członkowskie, aby zapewniły komisjom dyscyplinarnym, organom ścigania, agencjom antykorupcyjnym i wymiarowi sprawiedliwości niezależność, bezstronność, specjalizację i odpowiednie zasoby, zgodnie z zaleceniami zapisanymi w Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji (UNCAC) i GRECO;

50. z zadowoleniem przyjmuje nową dyrektywę w sprawie zwalczania korupcji, która aktualizuje i wzmacnia ramy prawne UE zgodnie z UNCAC; ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje harmonizację na szczeblu UE definicji głównych przestępstw korupcyjnych, w tym przekupstwa w sektorze publicznym i prywatnym, sprzeniewierzenia środków publicznych, płatnej protekcji, utrudniania działania wymiaru sprawiedliwości, nielegalnego wzbogacenia, zatajania i poważnych nadużyć funkcji publicznych; przypomina, że przestępstwo nadużycia stanowiska i inne podobne przestępstwa wchodzą w zakres dyrektywy, stanowią integralną część ram prawnych dotyczących zwalczania korupcji i przejrzystości oraz są sprzeczne z międzynarodowymi konwencjami w sprawie zwalczania korupcji; z zadowoleniem przyjmuje zaostrzenie sankcji karnych zarówno dla osób fizycznych, jak i prawnych, w tym kary pozbawienia wolności na okres co najmniej trzech do pięciu lat, pozbawienie praw publicznych i wykluczenie z dostępu do funduszy publicznych, a także kary grzywny dla przedsiębiorstw oparte na obrotach; odnotowuje zaostrzone przepisy dotyczące jurysdykcji umożliwiające państwom członkowskim ściganie niektórych przestępstw popełnionych za granicą; z zadowoleniem przyjmuje wzmocnione ramy prewencyjne, w tym obowiązek utworzenia wyspecjalizowanych organów lub jednostek organizacyjnych ds. zwalczania korupcji, przeprowadzania regularnych ocen ryzyka oraz zapewnienia ochrony sygnalistom i osobom współpracującym; podkreśla, że w dyrektywie w sprawie zwalczania korupcji wyraźnie stwierdzono, że przy pełnym poszanowaniu wszystkich odpowiednich przepisów konstytucji krajowych, zasad konstytucyjnych i przepisów, nieuzasadniona ochrona osób, w szczególności osób pełniących funkcje publiczne, przed odpowiedzialnością za przestępstwa korupcyjne może podważać zaufanie publiczne w sposób niezgodny z celami tej dyrektywy; podkreśla ponadto, że państwa członkowskie powinny dysponować systemem rejestrowania, opracowywania i dostarczania zanonimizowanych danych statystycznych dotyczących liczby ułaskawień związanych z wyrokami skazującymi w myśl art. 7, 8, 9 i 10 dyrektywy; wzywa wszystkie państwa członkowskie, aby sprawnie i w pełni wdrożyły dyrektywę w sprawie zwalczania korupcji;

51. podkreśla, że praworządność wymaga, aby urzędnicy publiczni – zarówno w instytucjach UE, jak i w państwach członkowskich – działali w sposób przejrzysty i w interesie publicznym, bez nadużywania władzy czy podejmowania arbitralnych decyzji; wzywa

państwa członkowskie, kraje kandydujące oraz potencjalne kraje kandydujące do propagowania kultury uczciwości przez regularne szkolenia antykorupcyjne dla urzędników publicznych oraz pracowników organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, a także przez aktywne angażowanie społeczeństwa obywatelskiego;

52. podkreśla, że swobodny dostęp do informacji i dostęp do informacji mających znaczenie dla interesu publicznego stanowią prawo podstawowe i istotny element przejrzystości, demokratycznej rozliczalności i walki z korupcją; zauważa, że w sprawozdaniu Komisji na temat praworządności systematycznie uwzględnia się tę dziedzinę, w tym nieuzasadnione ograniczenia, opóźnienia lub przeszkody w dostępie do informacji publicznych; wzywa państwa członkowskie do zagwarantowania terminowego, skutecznego i niedyskryminacyjnego dostępu do informacji posiadanych przez organy publiczne oraz do powstrzymania się od wprowadzania środków ustawodawczych lub administracyjnych, które ograniczają przejrzystość lub utrudniają kontrolę publiczną, gdy są one niezgodne z Kartą praw podstawowych;

53. wyraża zaniepokojenie faktem, że niedawne reformy prawa karnego polegające na ograniczeniu sankcji i skróceniu terminów przedawnienia za przestępstwa związane z korupcją doprowadziły do umorzenia setek spraw dotyczących korupcji, w tym spraw dotyczących poważnych przestępstw, co osłabiło efekt odstraszający, sprzyjało atmosferze bezkarności i podważyło zaufanie do instytucji publicznych;

54. zauważa, że na Węgrzech koncentracja wpływu władzy wykonawczej na prokuraturę, w połączeniu z reformami legislacyjnymi umożliwiającymi umarzanie spraw korupcyjnych lub osłabianie kar, odzwierciedla schematy systemowego regresu, które Parlament wcześniej identyfikował w kontekście postępowań prowadzonych na podstawie art. 7 TUE;

55. wzywa państwa członkowskie, kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące do zapewnienia szybkich, dokładnych i bezstronnych dochodzeń w sprawach dotyczących korupcji, ze szczególnym uwzględnieniem spraw dotyczących urzędników wysokiego szczebla, w celu ochrony praworządności, utrzymania zaufania publicznego i zagwarantowania odpowiedzialności na wszystkich szczeblach administracji rządowej; wzywa ponadto państwa członkowskie do podejmowania – w rozsądnym terminie – działań następczych w takich sprawach, aby nie wzbudzać poczucia bezkarności wśród obywateli;

56. wzywa państwa członkowskie, aby dostosowały przepisy prawa dotyczące odpowiedzialności karnej urzędników wysokiego szczebla, jak określono w dyrektywie w sprawie zwalczania korupcji, oraz aby zmniejszyły bariery prawne i proceduralne, które utrudniają

organom sądowym szybkie rozpatrywanie odpowiednich spraw;

57. wzywa Komisję do systematycznego składania sprawozdań dotyczących wyników postępowań przygotowawczych, aktów oskarżenia i prawomocnych wyroków skazujących w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu w każdym państwie członkowskim; ponadto wzywa Komisję do identyfikowania przypadków utrzymującej się bezkarności jako strukturalnych słabości mających istotny wpływ na ochronę budżetu Unii oraz do uwzględnienia tych ustaleń w rozdziale sprawozdania na temat praworządności poświęconym zwalczaniu korupcji;

58. uznaje kluczową rolę sygnalistów w ujawnianiu korupcji i promowaniu przejrzystości zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym; podkreśla potrzebę zapewnienia ich skutecznej ochrony przed działaniami odwetowymi i nękaniem; wzywa do dalszego wzmacniania niezależnych i autonomicznych organów ochrony sygnalistów oraz do włączania tych organów do szerszych krajowych ram antykorupcyjnych; wzywa państwa członkowskie i kraje kandydujące do ochrony i dalszego wzmacniania ochrony sygnalistów i dziennikarzy zgłaszających przypadki korupcji lub niegospodarności w zakresie funduszy UE przez zapewnienie poufnych kanałów zgłaszania nieprawidłowości, skutecznych środków zaradczych przeciwko działaniom odwetowym oraz ochrony dziennikarstwa śledczego i wolności wypowiedzi; nawołuje do wprowadzenia do prawa karnego szczególnych okoliczności obciążających w odniesieniu do przestępstw wymierzonych w dziennikarzy, jeżeli takie czyny są motywowane ich działalnością zawodową lub są z nią związane;

Ochrona dziennikarzy oraz pluralizm i wolność mediów

59. stwierdza, że zabójstwa dziennikarzy śledczych stanowią bezpośredni atak na praworządność, ponieważ nie tylko podważają zdolność obywateli i instytucji do pociągania osób sprawujących władzę do odpowiedzialności, lecz także stanowi jedną z najbardziej skrajnych form cenzury, przez co stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla wolności wypowiedzi oraz funkcjonowania instytucji demokratycznych; podkreśla, że groźby, nękanie i kampanie wymierzone przeciwko dziennikarzom, w tym działania takie o podłożu politycznym, wywołują efekt mrożący w odniesieniu do doniesień śledczych i muszą skutkować szybkimi, dokładnymi, niezależnymi i skutecznymi dochodzeniami;

60. zdecydowanie potępia inwigilację dziennikarzy, w szczególności z wykorzystaniem oprogramowania szpiegowskiego, w tym sprawę Paragon Graphite, a także ataki na dziennikarzy i podmioty społeczeństwa obywatelskiego w kilku państwach członkowskich, które stanowią naruszenie wolności wypowiedzi i wolności mediów oraz podważa zasady demokracji; podkreśla, jak ważna jest ochrona

dziennikarzy przed wszelkimi formami bezprawnej lub arbitralnej inwigilacji i poufność ich komunikacji; z zadowoleniem przyjmuje wysiłki mające wzmocnić zabezpieczenia przed takimi praktykami; podkreśla, że należy wzmocnić istniejące zabezpieczenia, w tym kontrolę sądową, oceny konieczności i proporcjonalności oraz skuteczne mechanizmy dochodzenia roszczeń, a także egzekwowanie prawa UE;

61. wciąż zaniepokojony jest ograniczonymi działaniami podjętymi przez Komisję w następstwie zaleceń komisji śledczej Parlamentu Europejskiego ds. zbadania stosowania oprogramowania Pegasus i równoważnego oprogramowania szpiegowskiego i uznaje, że ich pełne i terminowe wdrożenie znacznie wzmocniłoby zdolność UE do zapobiegania nadużyciom i do ochrony praw podstawowych; wzywa Komisję do regularnego przedstawiania Parlamentowi, a w szczególności jego Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (LIBE), sprawozdania na temat stanu realizacji tych zaleceń; wzywa Komisję, aby w przyszłym sprawozdaniu na temat praworządności zajęła się kwestią stosowania oprogramowania szpiegowskiego przeciwko dziennikarzom, gdyż ma ono bezpośredni wpływ na wolność mediów, pluralizm mediów i bezpieczeństwo dziennikarzy; uznaje, że w związku z obawami zgłoszonymi na szczeblu UE niektóre państwa członkowskie wprowadziły reformy mające usprawnić nadzór, przejrzystość i rozliczalność w stosowaniu technologii nadzoru;

62. z zaniepokojeniem odnotowuje, że stosowane są coraz bardziej inwazyjne technologie nadzoru, w tym narzędzia oparte na sztucznej inteligencji, zwłaszcza tam, gdzie ich wykorzystywanie może w nieproporcjonalny sposób ingerować w prawa podstawowe, takie jak prywatność, wolność zgromadzeń lub wolność mediów; podkreśla, że technologie nadzoru oparte na sztucznej inteligencji, w tym systemy biometryczne, takie jak rozpoznawanie twarzy, stanowią wysokie ryzyko dla poszanowania praw podstawowych oraz że w razie ich stosowania muszą one podlegać uprzedniej zgodzie organu sądowego i przejrzystemu nadzorowi; wzywa Komisję do oceny, czy krajowe praktyki związane z nadzorem biometrycznym lub gromadzeniem danych na szeroką skalę stanowią systemowe zagrożenia dla praworządności;

63. wyraża głębokie zaniepokojenie coraz lepiej udokumentowanymi zarzutami bezprawnej inwigilacji i szpiegostwa wymierzonymi w instytucje UE; podkreśla, że takie praktyki – jeśli zostaną potwierdzone – stanowiłyby poważne zagrożenie dla praworządności, trójpodziału władzy, demokratycznej kontroli oraz integralności procesów decyzyjnych UE;

64. przypomina, że ze względu na jego wysoce inwazyjny charakter oprogramowania szpiegowskiego jego stosowanie stanowi poważną ingerencję w prawa podstawowe, podważa wzajemne zaufanie

między państwami członkowskimi i może zakłócać funkcjonowanie jednolitego rynku i polityki UE; apeluje o pełną przejrzystość, skuteczną i niezależną kontrolę nad takimi praktykami oraz o konkretne środki naprawcze, także na szczeblu UE, w celu zapewnienia rozliczalności; przypomina, że nadzór musi być prowadzony zgodnie z prawem, służyć uzasadnionemu celowi oraz być absolutnie niezbędny i proporcjonalny, a także podlegać solidnym zabezpieczeniom; podkreśla, że każde, należycie udowodnione (po przeprowadzeniu odpowiedniego postępowania) nadużycie narzędzi nadzoru musi pociągać za sobą wymierne konsekwencje w ramach unijnych instrumentów prawnych i budżetowych;

65. pozostaje głęboko zaniepokojony faktem, że własność mediów – zarówno publicznych, jak i prywatnych – nadal jest w wielu państwach członkowskich, krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących wysoce skoncentrowana, co stanowi zagrożenie dla różnorodności informacji i poglądów; wyraża zaniepokojenie rosnącą ingerencją polityczną w zarządzanie i kierowanie mediami publicznymi oraz obsadzanie stanowisk w mediach publicznych, co podważa ich niezależność; podkreśla demokratyczne znaczenie niezależnych i dobrze finansowanych mediów publicznych; wzywa państwa członkowskie, kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące do przyjęcia ram prawnych mających na celu zapobieganie koncentracji horyzontalnej, zapewnienie przejrzystości własności i zarządzania (w tym poprzez rejestry własności publicznej), zapewnienie przejrzystego przydziału środków publicznych oraz zagwarantowanie niezależnych mechanizmów nadzoru i zgodności w celu ochrony niezależności redakcyjnej i dziennikarskiej oraz roli mediów jako strażnika interesu publicznego;

66. potępia wszelką nadmierną ingerencję polityczną w zarządzanie mediami publicznymi i z zaniepokojeniem odnotowuje w niektórych państwach członkowskich reformy strukturalne, które zwiększają wpływ polityczny na procedury mianowania i odwoływania, a także wykorzystywanie kontrolowanych przez państwo reklam, politycznie wpływowych organów regulacyjnych i konsolidacji mediów w prorządowe konglomeraty, co łącznie osłabia pluralizm mediów i ogranicza dostęp do niezależnych informacji; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia przejrzystych, otwartych, skutecznych i niedyskryminacyjnych procedur powoływania organów zarządzających, opartych na obiektywnych i proporcjonalnych kryteriach określonych z wyprzedzeniem, zgodnie z art. 5 europejskiego aktu o wolności mediów, oraz wzywa Komisję, aby ściśle monitorowała reformy krajowe, które mogą podważać pluralizm mediów i niezależność mediów publicznych; podkreśla, że niezależne i godne zaufania media, w tym media publiczne wolne od kontroli politycznej, są niezbędne dla demokratycznej rozliczalności, gdyż umożliwiają obywatelom kontrolowanie osób sprawujących

władzę oraz wykrywanie korupcji i nadużywania stanowiska;

67. przypomina, że platformy internetowe takie jak Instagram, TikTok i X są głównymi źródłami informacji, w szczególności dla młodszych odbiorców; wyraża zaniepokojenie faktem, że systemy rekomendacji mogą wzmacniać polaryzujące treści i tworzyć informacyjne „kabiny pogłosowe”, co stanowi poważne zagrożenie dla debaty demokratycznej i pluralizmu mediów; wzywa Komisję, aby zapewniła skuteczne egzekwowanie przepisów aktu o usługach cyfrowych[66], w szczególności w odniesieniu do obowiązków platform w zakresie ograniczania ryzyka dla pluralizmu mediów i debaty obywatelskiej;

68. z zadowoleniem przyjmuje inicjatywy na rzecz wspierania wolnych, niezależnych i pluralistycznych mediów, takie jak europejski akt o wolności mediów; ubolewa jednak, że w większości państw członkowskich europejski akt o wolności mediów nadal nie jest skutecznie wdrażany; wzywa państwa członkowskie, aby bezzwłocznie wypełniły spoczywające na nich zobowiązania w celu zapewnienia szybkiego i pełnego wdrożenia aktu, w tym przejrzystości w przydzielaniu reklam państwowych w internecie i poza nim oraz ochrony pluralizmu mediów i niezależności redakcyjnej; wzywa Komisję, aby zapewniła państwom członkowskim wsparcie przy transpozycji europejskiego aktu o wolności mediów do prawa krajowego, aby monitorowała jego wdrażanie oraz rozważyła wszczęcie postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w razie niewypełnienia obowiązków; wzywa Komisję do aktywnego wspierania państw członkowskich w stosowaniu europejskiego aktu o wolności mediów, w tym – w razie potrzeby – przez przyjęcie wytycznych interpretacyjnych, oraz do ścisłego monitorowania jego skutecznego egzekwowania, w szczególności w państwach członkowskich, w przypadku których niezależne źródła informują o obawach dotyczących wolności mediów; podkreśla, że ze względu na bezpośrednie stosowanie rozporządzenia dziennikarze i zainteresowane podmioty są już uprawnieni do powoływania się na nie przed sądami krajowymi i sądami UE;

69. wzywa państwa członkowskie i kraje kandydujące do zapewnienia ochrony dziennikarzy i innych pracowników mediów w UE zgodnie z

---

66 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) (Dz.U. L 277 z 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

zaleceniami Komisji (UE) 2021/1534[67] i (UE) 2022/758[68]; podkreśla, że ochrona dziennikarzy musi obejmować nie tylko skuteczne środki bezpieczeństwa fizycznego, ale także zabezpieczenia przed groźbami, nękaniem i atakami cyfrowymi w internecie, a także dostęp do informacji bez zbędnych barier;

70. potępia mowę nienawiści, zarówno w internecie, jak i poza nim, w tym w mediach głównych, mediach społecznościowych i przestrzeni publicznej, ponieważ stanowi ona poważne zagrożenie dla demokracji i praworządności; wzywa do skuteczniejszego egzekwowania przepisów dotyczących mediów w celu ochrony zróżnicowanego i integracyjnego krajobrazu medialnego; podkreśla, że osoby publiczne muszą dawać przykład, prowadząc debatę opartą na szacunku; przypomina, że wolność wypowiedzi jest prawem podstawowym i nie należy jej bezpodstawnie ograniczać; podkreśla, że wolności wypowiedzi nie można wykorzystywać jako uzasadnienia mowy nienawiści lub przestępstw z nienawiści; wzywa państwa członkowskie do uchylenia lub zmiany przepisów, które nie są zgodne z europejskimi i międzynarodowymi standardami dotyczącymi wolności wypowiedzi i debaty publicznej;

71. przypomina, że wolność wypowiedzi jest kamieniem węgielnym społeczeństw demokratycznych i niezbędnym elementem praworządności; zauważa z niepokojem wzrost liczby środków administracyjnych i karnych wymierzonych w środowisko akademickie, dziennikarzy i obrońców praw człowieka;

72. wzywa państwa członkowskie do pełnego i terminowego wdrożenia dyrektywy o przeciwdziałaniu SLAPP[69]; i zalecenie Komisji (UE) 2022/758; wzywa państwa członkowskie, aby wyszły poza transpozycję minimalną i przyjęły kompleksowe krajowe środki

---

67 Zalecenie Komisji (UE) 2021/1534 z dnia 16 września 2021 r. w sprawie zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa dziennikarzom i innym pracownikom sektora mediów oraz wzmocnienia ich pozycji w Unii Europejskiej (Dz.U. L 331 z 20.9.2021, s. 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1534/oj).

68 Zalecenie Komisji (UE) 2022/758 z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie ochrony dziennikarzy i obrońców praw człowieka, którzy angażują się w debatę publiczną, przed ewidentnie bezpodstawnymi lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej”) (Dz.U. L 138 z 17.5.2022, s. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj).

69 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1069 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed oczywiście bezzasadnymi roszczeniami lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej”) (Dz.U. L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

przeciwdziałania SLAPP w celu ochrony dziennikarzy i innych atakowanych podmiotów przed zastraszaniem, zniesławieniem lub ograniczeniami w wykonywaniu zawodu;

73. zaleca państwom członkowskim, aby przy transpozycji dyrektywy rozszerzyły jej stosowanie również na sprawy krajowe, ponieważ do większości SLAPP dochodzi na szczeblu krajowym; zachęca do przyjęcia mechanizmów wczesnego oddalenia, skutecznych przepisów dotyczących przenoszenia ciężaru kosztów, odstraszających sankcji wobec stron sporu dopuszczających się nadużyć oraz solidnych środków wsparcia dla poszkodowanych dziennikarzy i innych atakowanych podmiotów;

74. wzywa Komisję do pilnego rozważenia wniosków lub instrumentów uzupełniających w celu przeciwdziałania SLAPP, które nie są objęte obecnymi unormowaniami UE, oraz do zastanowienia się nad zmianami rozszerzającymi zakres dyrektywy poza sprawy transgraniczne, aby zapewnić wysoki i jednolity poziom ochrony w całej UE;

75. zwraca się do Komisji o ocenę, czy unijne sankcje mające na celu zwalczanie dezinformacji są zgodne z wymogiem proporcjonalności wynikającym z prawa UE oraz z art. 11 Karty, jednocześnie w pełni uznając uzasadniony cel, jakim jest przyjęcie strategii politycznych mających na celu przeciwdziałanie dezinformacji i manipulowaniu informacjami; uważa, że przed zastosowaniem takich środków przez Radę należy zagwarantować prawo do bycia wysłuchanym oraz odpowiednie gwarancje prawne, zwłaszcza gdy istnieje ryzyko naruszenia praw obywateli UE, w szczególności dziennikarzy;

76. zachęca państwa członkowskie do zapewnienia mniejszościom skutecznego uczestnictwa w mediach i dostępu do nich oraz do dopilnowania, aby audiowizualne serwisy medialne nie zawierały treści nawołujących do przemocy lub nienawiści wobec mniejszości;

77. wzywa państwa członkowskie do ustanowienia ram gwarantujących obywatelom swobodę poszukiwania, otrzymywania i przekazywania informacji, oraz do zapewnienia, aby krajowi koordynatorzy, o których mowa w akcie o usługach cyfrowych, byli w stanie w pełni wypełniać swoją rolę w zakresie ułatwiania wymiany informacji i współpracy na szczeblu UE; podkreśla znaczenie terminowego i skutecznego wdrożenia aktu o usługach cyfrowych dla zapewnienia środowiska internetowego bezpiecznego, przejrzystego i rozliczalnego; wzywa państwa członkowskie do dopilnowania, aby transpozycja dyrektywy (UE) 2016/343 w sprawie domniemania niewinności w pełni respektowała wolność wypowiedzi i informacji zagwarantowaną w art. 10 europejskiej konwencji praw człowieka i art. 11 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz aby nie wprowadzała ograniczeń w poruszaniu spraw leżących w interesie publicznym;

78. przypomina o znaczeniu monitorowania dużych platform internetowych i egzekwowania aktu o usługach cyfrowych, w tym śledztw w sprawie manipulacji algorytmicznych, wzmacniania mowy nienawiści, propagandy politycznej lub braku nadzoru; podkreśla znaczenie przejrzystości algorytmów platform, niezależnych audytów i mechanizmów weryfikacji informacji dla zwalczania dezinformacji oraz zaznacza, że środkom tym powinien towarzyszyć gwarantowany dostęp do informacji i promowanie wśród wszystkich obywateli umiejętności korzystania z mediów;

79. podkreśla, że dezinformacja i manipulacja informacjami na dużą skalę, w coraz większym stopniu potęgowane przez zaawansowane systemy sztucznej inteligencji, stanowią poważne zagrożenie dla praworządności i procesów demokratycznych; wzywa Komisję i państwa członkowskie do pełnego egzekwowania aktu o usługach cyfrowych oraz aktu w sprawie sztucznej inteligencji[70], aby zapewnić przejrzystość, rozliczalność i skuteczne ograniczanie systemowych ryzyk dla praworządności napędzanych przez AI, w szczególności w kontekstach wyborczych;

Przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego

80. podkreśla kluczową rolę silnego i niezakłóconego społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji oddolnych i społecznych, związków zawodowych, grup aktywistów, obrońców praw człowieka i organizacji pozarządowych, a także niezależnych władz i rzeczników praw obywatelskich, w promowaniu i utrzymywaniu demokracji, równości, praworządności i praw podstawowych oraz w zapewnianiu, dzięki ich roli strażników, rozliczalności zarówno podmiotów państwowych, jak i prywatnych; przypomina w tym kontekście, że Komisja przyznaje, iż w niektórych państwach członkowskich utrzymują się przeszkody w tworzeniu środowiska sprzyjającego pracy podmiotów społeczeństwa obywatelskiego, a także że potrzebne są dla nich dodatkowe środki, takie jak specjalne szkolenia, podnoszenie świadomości i mechanizmy ochrony; wzywa Komisję do wzmożenia wysiłków na rzecz wzmocnienia ochrony wszystkich tych podmiotów oraz do zagwarantowania warunków niezbędnych do skutecznego prowadzenia przez nie działalności; przypomina o potrzebie zapewnienia im bezpiecznego, wspierającego i sprzyjającego otoczenia; zachęca do zaangażowania obywatelskiego i uczestnictwa w procesach demokratycznych;

---

70 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Dz.U. L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

81. docenia rolę społeczeństwa obywatelskiego i organizacji pozarządowych w ochronie mniejszości i zwalczaniu dyskryminacji, wzywając do zapewnienia im sprawiedliwego i równego dostępu do wsparcia;

82. ponownie podkreśla wagę szerokich konsultacji przy sporządzaniu sprawozdania na temat praworządności; wzywa Komisję do priorytetowego traktowania kontroli na miejscu w państwach członkowskich, ponieważ umożliwiają one ocenę sytuacji bardziej kompleksową i kontekstową;

83. podkreśla znaczenie dynamicznej przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego oraz prawa do pokojowych zgromadzeń i wolności zrzeszania się w całej UE, podkreślając, że prawa te, chronione prawem międzynarodowym i Kartą, mają zasadnicze znaczenie dla demokracji i rozliczalności rządu; zauważa, że w niektórych państwach członkowskich swobody te wymagają dalszego wzmocnienia; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia wszystkim ochrony wolności zgromadzeń oraz do zagwarantowania bezpiecznego, sprzyjającego i prawnie zabezpieczonego środowiska dla korzystania z tej wolności, zgodnie z prawem UE oraz europejskimi i międzynarodowymi standardami praw człowieka; z zaniepokojeniem odnotowuje coraz większe ograniczenia wpływające na przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego w kilku państwach członkowskich, w tym nadmierne obciążenia administracyjne, kampanie oszczerstw i ograniczenia w dostępie do zasobów, które wywołują efekt mrożący i podważają rolę strażnika odgrywaną przez społeczeństwo obywatelskie;

84. wyraża głębokie zaniepokojenie powtarzającymi się ograniczeniami wolności zgromadzeń; zwraca uwagę na krytykę wyrażaną przez Radę Europy, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Organizację Narodów Zjednoczonych i organizacje społeczeństwa obywatelskiego wobec niektórych przepisów, w tym odpowiednich przepisów w dziedzinie bezpieczeństwa, które nie spełniają wymogu proporcjonalności i mogą osłabić gwarancje prawne i być sprzeczne z międzynarodowymi zobowiązaniami w zakresie praw człowieka; wzywa państwa członkowskie do powstrzymania się od przyjmowania przepisów lub praktyk, które zapobiegawczo ograniczają prawo do pokojowych zgromadzeń, w tym od nakładania sankcji lub kar na uczestników pokojowych demonstracji bez kontroli sądowej; przypomina państwom członkowskim, że przepisy i praktyki dotyczące zgromadzeń i protestów muszą zawsze być zgodne z międzynarodowymi standardami praw człowieka, w czym pomóc mogą odpowiednie szkolenia z praw człowieka i zarządzania tłumem dla funkcjonariuszy organów ścigania; zachęca państwa członkowskie do wprowadzenia odpowiednich procedur lub mechanizmów rejestrowania kontroli tożsamości oraz wzywa państwa członkowskie do publikowania danych dotyczących obrażeń i zgonów podczas protestów w celu zwiększenia przejrzystości i

odpowiedzialności organów ścigania;

85. odnotowuje strategię UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego oraz środki mające na celu wzmocnienie ochrony, uczestnictwa i zrównoważonego finansowania, w tym Platformę Społeczeństwa Obywatelskiego, centrum wiedzy na temat przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego i inne narzędzia ochrony;

86. wzywa państwa członkowskie i Komisję do dalszej poprawy otoczenia prawnego i regulacyjnego społeczeństwa obywatelskiego, przy jednoczesnym zapewnieniu, aby wszelkie ograniczenia dotyczące finansowania i działalności stowarzyszeń były wyraźnie uzasadnione, proporcjonalne, realizowały uzasadnione cele interesu publicznego i były w pełni zgodne z prawem UE oraz europejskimi i międzynarodowymi standardami praw człowieka, w tym EKPC;

87. wyraża głębokie zaniepokojenie kurczeniem się przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego i nasilającymi się prześladowaniami organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka w UE, w szczególności tych, które działają na rzecz przeciwdziałania rasizmowi, na rzecz sprawiedliwości klimatycznej, praw osób LGBTIQ+, praw kobiet, migracji, w tym pomocy humanitarnej i pomocy osobom znajdującym się w niebezpieczeństwie na morzu, a także walki z korupcją; wzywa Komisję do systematycznego monitorowania sytuacji tych organizacji w sprawozdaniach na temat praworządności, ponieważ kurcząca się przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego stanowi w zakresie praworządności problem strukturalny; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia skutecznej ochrony obrońcom praw człowieka, w tym mechanizmów szybkiego reagowania na zagrożenia;

88. wyraża zaniepokojenie zmianami konstytucyjnymi podważającymi pewność prawa i nadrzędność prawa UE;

89. potępia nadmierne i rutynowe stosowanie przyspieszonych procedur legislacyjnych na Węgrzech, w ramach których znaczna część ustaw jest przyjmowana bez odpowiednich konsultacji, co podważa zasady lepszego stanowienia prawa, przejrzystości, inkluzywności i demokratycznej kontroli;

90. zachęca państwa członkowskie do zapewnienia zrównoważonych ram wspierających rozliczalność i przejrzystość wszystkich podmiotów dążących do wywierania wpływu na politykę publiczną, przy jednoczesnym umożliwieniu swobodnego, bezpiecznego i skutecznego działania społeczeństwu obywatelskiemu; wyraża zaniepokojenie rosnącymi ograniczeniami prawnymi i finansowymi, kampaniami oszczerstw oraz kryminalizacją organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka, w tym nieuzasadnioną kryminalizacją działalności społeczeństwa obywatelskiego; wzywa państwa członkowskie do powstrzymania się

od nieproporcjonalnych ograniczeń wolności zgromadzeń i stowarzyszania się; ponownie podkreśla znaczenie pełnego wdrożenia dyrektywy w sprawie przeciwdziałania SLAPP i zalecenia Komisji (UE) 2022/758 w celu ochrony organizacji społeczeństwa obywatelskiego; podkreśla, że wymogi sprawozdawcze dla organizacji pozarządowych nie mogą wykraczać poza to, co jest ściśle konieczne i proporcjonalne do realizacji określonych celów;

91. podkreśla, że przejrzystość i odpowiedzialność w wykorzystywaniu środków unijnych są nieodłącznymi elementami praworządności; podkreśla, że należy wprowadzić obowiązki sprawozdawcze i obowiązki w zakresie przejrzystości, które zagwarantują, że pieniądze UE będą dobrze wydawane, a jednocześnie pozwolą uniknąć niepotrzebnych obciążeń dla organizacji; uważa, że obecne prawodawstwo UE dotyczące kontroli, należytej staranności i przejrzystości stanowi solidną podstawę w tym względzie, i podkreśla, że UE powinna pozostać gotowa do przeglądu i wzmocnienia ram w przypadku stwierdzenia niedociągnięć; wzywa państwa członkowskie i Komisję do zapewnienia organizacjom społeczeństwa obywatelskiego i obrońcom praw człowieka odpowiednich i trwałych zasobów finansowych, zgodnie z jasnymi kryteriami kwalifikowalności i mechanizmami nadzoru, które będą w pełni zgodne z obowiązującymi zasadami przejrzystości, rozliczalności i wydatkowania, zwłaszcza w kontekście kurczącej się przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego i rosnących obciążeń administracyjnych; w związku z tym uważa, że Komisja i państwa członkowskie powinny zapewnić podmiotom działającym na rzecz promowania praw podstawowych, demokracji i praworządności odpowiednie, dostosowane do celów i spójne finansowanie, oraz podkreśla, że dostęp do finansowania UE musi być sprawiedliwy, przejrzysty i niedyskryminacyjny; przypomina, że decyzje w sprawie finansowania muszą opierać się na obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych kryteriach zgodnych z Traktatami i rozporządzeniem finansowym, zapewniających należyte zarządzanie finansami i ochronę interesów finansowych UE;

92. podkreśla znaczenie wolności nauki jako integralnego aspektu praworządności, a także wzywa państwa członkowskie do ochrony uniwersytetów przed niepożądanym wpływem polityki na działalność akademicką oraz do zapewnienia niezależności instytucji; zachęca państwa członkowskie do umacniania kultury praworządności poprzez kampanie uświadamiające, inicjatywy informacyjne i działania promujące wartości i zasady demokratyczne;

Prawa podstawowe, równość i niedyskryminacja

93. podkreśla, że ochrona i propagowanie praw podstawowych stanowią zasadniczy filar praworządności oraz kluczowy obowiązek wszystkich państw członkowskich na podstawie art. 2 TEU; zwraca uwagę, że prawa te muszą być w równym stopniu zagwarantowane wszystkim

osobom bez dyskryminacji przez przejrzyste procesy legislacyjne, skuteczne środki ochrony sądowej oraz niezależne mechanizmy nadzoru; podkreśla, że praworządność i prawa podstawowe wzajemnie się wzmacniają oraz że naruszenia praworządności bezpośrednio pogarszają możliwość korzystania z praw podstawowych;

94. podkreśla, że wszelkie ograniczenia praw i wolności podstawowych muszą być zgodne z art. 52 ust. 1 Karty, oraz potępia praktyki legislacyjne, które powodują nadmierną złożoność, brak pewności prawa lub brak zrozumiałości dla obywateli;

95. podkreśla, że rozwiązania prawne państw członkowskich muszą gwarantować równość wobec prawa i prawo do niedyskryminacji, w tym w postępowaniach sądowych; wzywa Komisję do podjęcia działań w przypadku nieprzestrzegania prawa; podkreśla, że wszelkie środki mające wpływ na swobodny przepływ osób, prawo pobytu lub łączenie rodzin muszą być zgodne z obowiązującym prawem UE i Kartą, w tym z zasadą niedyskryminacji określoną w jej art. 21;

96. przypomina, że skuteczny dostęp do ochrony socjalnej, odpowiedniego minimalnego dochodu i niedyskryminacyjnych usług publicznych jest kluczowy dla równego korzystania z praw; wzywa Komisję do rozważenia, w jaki sposób wykluczenie społeczne, skrajne ubóstwo i brak mieszkań utrudniają skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości i praktyczne korzystanie z praw;

97. z zadowoleniem przyjmuje strategię na rzecz równości osób LGBTIQ+ na lata 2026–2030 jako kluczowe ramy promowania równości i niedyskryminacji w całej UE, w szczególności poprzez lepsze wdrażanie unijnych przepisów dotyczących równości, ochronę i bezpieczeństwo osób i działaczy LGBTIQ+, wzmocnienie mechanizmów monitorowania i rozliczalności, podnoszenie świadomości i szkolenie kluczowych specjalistów; wzywa Komisję do przedstawienia wniosku w sprawie wiążącego unijnego zakazu praktyk konwersyjnych we wszystkich państwach członkowskich;

98. wyraża głębokie zaniepokojenie dyskryminującymi środkami wprowadzanymi w niektórych państwach członkowskich pod pretekstem zwalczania tzw. „propagandy LGBTIQ” i „ideologii gender”; przypomina opinię rzecznika generalnego w sprawie C-769/22[71], w której stwierdzono, że takie przepisy, jeżeli nie są obiektywnie, naukowo i proporcjonalnie uzasadnione, są niezgodne z prawem UE i Kartą; podkreśla, że środki te wzmacniają stygmatyzację, naruszają zakaz dyskryminacji, wolność wypowiedzi i informacji oraz życie prywatne i rodzinne oraz godność ludzką i nie mogą być uzasadnione powodami przedstawionymi przez państwo

---

[71] Opinia rzecznika generalnej T. Ćapety przedstawiona w dniu 5 czerwca 2025 r., ECLI:EU:C:2025:408.

członkowskie; podkreśla, że systematyczna dyskryminacja osób LGBTIQ+ podważa wartości zapisane w art. 2 TUE i wpływa na cały porządek prawny Unii; podkreśla, że gdy państwa członkowskie obchodzą prawo UE, w szczególności Kartę praw podstawowych, Komisja musi działać szybko i zdecydowanie, w tym poprzez przyspieszone postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego i środki tymczasowe; potępia dyskryminujące reformy konstytucyjne mające wpływ na równouprawnienie płci i prawa osób LGBTIQ+;

99. wyraża ubolewanie z powodu braku postępów we wdrażaniu polityki równości i niedyskryminacji w niektórych państwach członkowskich oraz utrzymujących się braków w wprowadzeniu w życie obecnych przepisów antydyskryminacyjnych UE; podkreśla, że dyskryminacja intersekcjonalna osób należących do wielu słabszych grup społecznych pozostaje problemem w kilku państwach członkowskich, o różnym stopniu uznania prawnego i ochrony prawnej, i nie jest wystarczająco uwzględniana w obecnych unijnych ramach równości i niedyskryminacji; ponagla Radę do bezzwłocznego osiągnięcia porozumienia w sprawie horyzontalnej dyrektywy antydyskryminacyjnej; wzywa UE do dalszego zwalczania dyskryminacji i przestępstw z nienawiści wobec osób LGBTIQ+, kobiet, małoletnich, osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, migrantów i osób należących do mniejszości, aby zapewnić ofiarom skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości i środków ochrony prawnej;

100. wzywa wszystkie państwa członkowskie do ochrony praw osób LGBTIQ+ w sposób w pełni zgodny z prawem UE, Kartą oraz odpowiednim orzecznictwem TSUE i ETPC; przypomina, że w kilku państwach członkowskich nadal istnieją bariery prawne w uznawaniu związków jednopłciowych lub rodzicielstwa osób tej samej płci w kontekście transgranicznym, co narusza zasadę swobodnego przepływu osób i zasadę niedyskryminacji; wzywa Komisję do ścisłego monitorowania przestrzegania przez państwa członkowskie orzecznictwa TSUE, w szczególności wyroków w sprawach C-673/16[72] i C-713/23[73], oraz do wszczynania w razie potrzeby postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego; z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji w sprawie uznawania pochodzenia dziecka i wzywa Radę do jego szybkiego przyjęcia w najlepszym interesie dziecka oraz w celu zapewnienia pewności prawa w całej UE;

---

72 Wyrok Trybunału Sprawiedliwości (wielka izba) z dnia 5 czerwca 2018 r., Relu Adrian Coman i inni przeciwko Inspectoratul General pentru Imigrări i Ministerul Afacerilor Interne, ECLI:EU:C:2018:385.

73 Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 25 listopada 2025 r., Jakub Cupriak-Trojan i Mateusz Trojan/Wojewoda Mazowiecki, ECLI:EU:C:2025:917.

101. wzywa wszystkie państwa członkowskie do wprowadzenia prawnego uznawania związków partnerskich osób tej samej płci, zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;

102. podkreśla, że brak procedur prawnego uzgodnienia płci stanowi naruszenie praw podstawowych; wzywa wszystkie państwa członkowskie do zagwarantowania prawnego uznawania tożsamości płciowej w oparciu o samostanowienie, zapewnienia wzajemnego uznawania ponad granicami i ochrony danych osobowych, zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;

103. wyraża zaniepokojenie gwałtownym wzrostem wszelkich form nienawiści religijnej, rasizmu, ksenofobii i innych form dyskryminacji w całej UE; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia wszystkim mniejszościom równej ochrony prawnej;

104. wyraża głębokie zaniepokojenie rosnącym poziomem antysemityzmu w UE i zauważa, że wielu Żydów zgłasza doświadczanie antysemickiej wrogości zarówno w internecie, jak i poza nim, co wpływa na ich codzienne życie i poczucie bezpieczeństwa; wzywa państwa członkowskie do podjęcia skutecznych środków w celu przeciwdziałania aktom antysemickim i retoryce oraz zapobiegania im;

105. wyraża głębokie zaniepokojenie rosnącym poziomem islamofobii i nienawiści do muzułmanów w UE, zauważając, że wielu muzułmanów doświadcza w życiu codziennym rasizmu, przestępstw z nienawiści, nękania i praktyk dyskryminacyjnych; wzywa państwa członkowskie do podjęcia skutecznych środków w celu zapobiegania takim aktom i retoryce oraz reagowania na nie;

106. potępia przypadki przestępstw z nienawiści i mowy nienawiści w internecie i poza nim, motywowane dowolnymi względami dyskryminacyjnymi; wzywa Komisję i państwa członkowskie do przyjęcia i wdrożenia skutecznych środków zwalczania wszystkich form rasizmu, przy pełnym zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego i przy udziale odpowiednich zainteresowanych stron, takich jak Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej; wzywa do poprawy zapobiegania, prowadzenia dochodzeń, ścigania i wspierania ofiar, przy pełnym zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego i organów ds. równości; podkreśla brak kompleksowego prawodawstwa UE i wzywa objęcia przestępstwami UE na podstawie art. 83 ust. 1 TFUE mowy nienawiści i przestępstw z nienawiści, w tym ze względu na orientację seksualną, tożsamość płciową lub ekspresję płciową;

107. jest zaniepokojony zaległościami w ochronie praw osób należących do mniejszości, które są coraz bardziej pomijane; wzywa państwa członkowskie do dopilnowania, aby ich systemy prawne i strategie polityczne nie prowadziły do dyskryminacji; przypomina o wniosku

Parlamentu dotyczącym uwzględnienia ochrony praw mniejszości w sprawozdaniu na temat praworządności i wzywa Komisję do zaproponowania środków UE mających na celu ochronę praw mniejszości i języków, w tym poprzez przystąpienie UE do Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych i Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych;

108. podkreśla powszechną dyskryminację, z jaką spotykają się społeczności romskie, w tym antycyganizm, segregację mieszkaniową, w edukacji i dostępie do usług oraz praktyki sekurytyzacyjne; apeluje o ukierunkowane środki, silniejsze mechanizmy monitorowania i rozliczalności oraz znaczące zaangażowanie romskiego społeczeństwa obywatelskiego, w tym w procesy przystąpienia do UE;

109. wzywa Komisję do zajęcia się problemem dyskryminacji rasowej i etnicznej, w tym profilowania rasowego, w kontekście oceny praworządności, w tym poprzez skuteczne śledztwa i dochodzenia, gromadzenie i publikację zdezagregowanych danych zgodnie ze standardami praw podstawowych oraz zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego; podkreśla znaczenie zajęcia się dyskryminacją ze względów krzyżowych w kompleksowych ramach praw podstawowych;

110. apeluje o skuteczne gwarancje zapewniające bezpieczne przestrzenie internetowe oraz zajęcie się problemem nienawiści, dyskryminacji i dezinformacji; podkreśla potrzebę pełnego, opartego na prawach stosowania aktu o usługach cyfrowych, aktu o rynkach cyfrowych[74], aktu w sprawie sztucznej inteligencji, dyrektywy w sprawie przeciwdziałania SLAPP i europejskiego aktu o wolności mediów;

111. podkreśla, że brak postępu w kierunku usług świadczonych w środowisku lokalnym dla osób z niepełnosprawnościami budzi poważne obawy co do zgodności z zobowiązaniami w zakresie praw podstawowych;

112. przypomina o spoczywającym na państwach członkowskich obowiązku przestrzegania prawa unijnego i międzynarodowego w dziedzinie migracji i azylu na lądzie i na morzu; wzywa Komisję i państwa członkowskie do dopilnowania, aby polityka migracyjna i azylowa, w tym pakt o migracji i azylu, była wdrażana w pełnej zgodności z Kartą, zasadą non-refoulement i zasadą podziału odpowiedzialności, aby zapewnić przestrzeganie praw obywateli do azylu i ochrony międzynarodowej;

---

74 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1925 z dnia 14 września 2022 r. w sprawie kontestowalnych i uczciwych rynków w sektorze cyfrowym oraz zmiany dyrektyw (UE) 2019/1937 i (UE) 2020/1828 (akt o rynkach cyfrowych) (Dz.U. L 265 z 12.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

113. wzywa państwa członkowskie do wdrożenia polityki migracyjnej i azylowej w pełnej zgodności z Traktatami, Kartą i obowiązującym prawem międzynarodowym; podkreśla, że wszystkie osoby przebywające na terytorium UE mają prawo do poszanowania ich godności ludzkiej, nie mogą być poddawane nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu oraz są równe wobec prawa bez dyskryminacji z jakichkolwiek względów, w tym ze względu na narodowość lub status migracyjny;

114. uważa, że ustalenia Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej i orzecznictwo TSUE stanowią wiarygodną podstawę interpretacji art. 2 TUE i zakresu praw wynikających z Karty;

115. z zadowoleniem przyjmuje decyzję Komisji o utrzymaniu jej wniosku dotyczącego dyrektywy w sprawie równego traktowania[75] i wzywa Radę do jej niezwłocznego sfinalizowania i przyjęcia, zauważając, że ma ona zasadnicze znaczenie, jeżeli chodzi o usunięcie luk w ochronie przed dyskryminacją w całej Unii;

116. wzywa Komisję i państwa członkowskie do podjęcia skutecznych działań przeciwko przemocy ze względu na płeć w internecie i poza nim, w tym dodanie je do wykazu „przestępstw UE”; wzywa do przedstawienia wniosku ustawodawczego UE w sprawie zwalczania gwałtu zdefiniowanego przez brak zgody, do pełnego wdrożenia przepisów UE dotyczących przemocy wobec kobiet oraz do ratyfikacji konwencji stambulskiej przez wszystkie państwa członkowskie; wyraża zaniepokojenie ruchami antygenderowymi i dezinformacją podważającą równość płci;

117. ponawia swoje wezwanie do zapisania w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej prawa dostępu do bezpiecznej i legalnej aborcji; podkreśla, że zdrowie i prawa seksualne i reprodukcyjne stanowią integralną część równości i walki z przemocą ze względu na płeć;

Praworządność a budżet UE

118. jest zaniepokojony doniesieniami organizacji społeczeństwa obywatelskiego wskazującymi, że niektóre naruszenia praworządności i praw podstawowych mogły być związane z wykorzystaniem określonych funduszy UE w pewnych państwach członkowskich; wzywa Komisję do dokładnego zbadania, czy takie naruszenia występują w programach lub projektach finansowanych przez UE, a w przypadku stwierdzenia takich naruszeń do uznania odnośnych warunków podstawowych i kamieni milowych Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności za niespełnione; ponadto wzywa Komisję do uwzględnienia zaleceń

---

75 Wniosek Komisji dotyczący dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną (COM(2008)0426).

dotyczących tych naruszeń w rocznym sprawozdaniu na temat praworządności, a w przypadku utrzymujących się niedociągnięć – do zawieszenia dalszych płatności do czasu usunięcia stwierdzonych niedociągnięć;

119. zwraca się do Komisji i państw członkowskich, aby w celu zapewnienia zgodności z prawem UE i Kartą wzmocniły niezależne mechanizmy monitorowania działań finansowanych przez UE, w tym za pomocą ocen skutków prawnych i ocen wpływu na prawa podstawowe oraz niezależnych ocen z udziałem społeczeństwa obywatelskiego, przy jednoczesnym zapewnieniu skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości; zachęca do przeznaczenia odpowiednich zasobów na wsparcie takiego monitorowania;

120. podkreśla, że ochrona praworządności jest niezbędna do zabezpieczenia interesów finansowych Unii; podkreśla, że niezależne systemy sądownicze, skuteczne mechanizmy antykorupcyjne oraz przejrzyste procedury administracyjne są kluczowe dla zapewnienia, aby środki UE były zarządzane, przydzielane i wydatkowane zgodnie z zasadami należytego zarządzania finansami; wzywa do odpowiedniego finansowania organów takich jak Prokuratura Europejska i OLAF, aby zapewnić im zdolność do skutecznego prowadzenia postępowań przygotowawczych i wyjaśniających, ścigania i stawiania przed sądem przestępstw naruszających interesy finansowe Unii, z uwagi na ich wpływ na praworządność;

121. podkreśla potrzebę zwiększenia synergii między różnymi narzędziami praworządności i ich powiązania z budżetem UE oraz wzmocnienia powiązań między znajdującymi się w rocznym sprawozdaniu zaleceniami dotyczącymi najbardziej uporczywych naruszeń na temat praworządności a narzędziami budżetowymi; ubolewa, że w sprawozdaniu na temat praworządności z 2025 r. brakuje szczegółowych informacji na temat tego powiązania, zwłaszcza w zaleceniach;

122. podkreśla, że środki wymagane do uruchomienia środków UE, określone w odpowiednich decyzjach podjętych na mocy rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, rozporządzenia w sprawie Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności[76] i rozporządzenia w sprawie praworządności, należy traktować jako część tego samego, spójnego zestawu narzędzi i nie należy dokonywać żadnych płatności, nawet jeśli w jednym lub kilku obszarach poczyniono postępy, ale w innych nadal występują uchybienia; nalega, aby wszelka erozja była również brana pod uwagę i eliminowana, tak by zapobiec wystąpieniu podobnych

---

76 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

sytuacji lub dalszej erozji w przyszłości; wzywa Komisję do dopilnowania, aby takie oceny pozostały całkowicie bezstronne, wolne od instrumentalizacji i oparte wyłącznie na zgodności ze standardami praworządności; przypomina, że każdy wniosek o zniesienie środków budżetowych powinien opierać się na rzetelnych, kompleksowych i aktualnych informacjach zgodnie z opinią rzecznika generalnego w sprawie C-225/24[77], w której podkreślono, że każdy warunek wypłaty powinien być podawany do wiadomości publicznej, aby zapewnić przejrzystość i rozliczalność; zauważa, że roczne sprawozdanie Komisji na temat praworządności stanowi kluczową, opartą na faktach podstawę do identyfikacji systemowych wyzwań mogących wpłynąć na prawidłową realizację budżetu UE; wzywa Komisję do określenia i opublikowania jasnych i szczegółowych kryteriów oceny skutków budżetowych braków w zakresie praworządności, w tym w odniesieniu do wstrzymania, zawieszenia i przeprogramowania funduszy UE, a także do zapewnienia terminowego i nieselektywnego podejmowania decyzji we wszystkich państwach członkowskich;

123. powtarza, że mechanizm warunkowości w zakresie praworządności jest integralnym elementem zestawu narzędzi zarządzania finansami Unii; przypomina, że rozporządzenie w sprawie warunkowości jest kluczowym narzędziem ochrony interesów finansowych UE przed naruszeniami praworządności i powinno być stosowane zawsze, gdy jego warunki prawne są spełnione, w całym budżecie UE; wzywa do spójnego, skutecznego, terminowego i bezstronnego stosowania rozporządzenia w sprawie warunkowości, w tym, w uzasadnionych przypadkach, do proaktywnego stosowania jego art. 6 ust. 4, przy jednoczesnym poszanowaniu zasady proporcjonalności; ubolewa nad interpretacją Komisji, zgodnie z którą rozporządzenie w sprawie warunkowości powinno być stosowane wyłącznie jako środek ostateczny;

124. wzywa Komisję do wyjaśnienia, co stanowi wystarczająco bezpośredni związek między naruszeniami zasad praworządności a interesem finansowym UE, a także do ustanowienia jasnych, obiektywnych i przewidywalnych kryteriów oceny skuteczności środków budżetowych i naprawczych, zgodnie z wnioskiem Europejskiego Trybunału Obrachunkowego; zwraca się do Komisji, aby w sprawozdaniu na temat praworządności wskazała, czy poważne ryzyko lub naruszenia stwierdzone w państwach członkowskich uzasadniają stosowanie rozporządzenia w sprawie warunkowości, oraz aby przełożyła zalecenia dla poszczególnych krajów dotyczące najbardziej uporczywych naruszeń na konkretne kamienie milowe, które mają zostać osiągnięte przez państwa członkowskie, oraz, w stosownych przypadkach, służyły jako dowód

---

77 Opinia rzecznika generalnej T. Ćapety przedstawiona w dniu 12 lutego 2026 r., Parlament Europejski/Komisja Europejska, C-225/24, ECLI:EU:C:2026:88.

uzasadniający uruchomienie rozporządzenia w sprawie warunkowości;

125. wzywa Komisję i Radę do podejmowania szybkich i w pełni przejrzystych działań, jeżeli stwierdzono związek między naruszeniami zasad praworządności lub poważnym ryzykiem ich wystąpienia a ryzykiem dla budżetu UE, a dane państwo członkowskie nie podejmuje działań w celu skutecznego i trwałego zaradzenia tej sytuacji w odpowiednim terminie;

126. ponagla Komisję w przypadku do tego, aby podjęła dalsze działania na podstawie rozporządzenia w sprawie warunkowości w przypadku Węgier w odniesieniu do innych naruszeń zasady praworządności, takich jak naruszenia dotyczące sądownictwa; podkreśla, że osłabienie systemu sądowego oraz niezależności i bezstronności administracji publicznej, a także nadmierna koncentracja dostawców w postępowaniach o udzielenie zamówienia stanowią systemowe ryzyko dla praworządności, które zagraża należytemu zarządzaniu finansami; podkreśla, że naruszanie zasad, manipulowanie lub faworyzowanie w przetargach i naborach z udziałem środków unijnych, a także nękanie administracyjne naruszające równe traktowanie samorządów, przedsiębiorstw czy innych końcowych odbiorców i beneficjentów oraz ich dostęp do funduszy UE, jak również zamówień publicznych, organów audytowych, mechanizmów antykorupcyjnych czy systemów kontroli, stanowią bezpośrednie zagrożenie dla budżetu Unii oraz wymagają konsekwentnego i rygorystycznego stosowania warunkowości;

127. przypomina, że odbiorcy końcowi lub beneficjenci końcowi funduszy UE, którzy nie są podmiotami rządowymi, nie powinni cierpieć z powodu negatywnych konsekwencji wskutek problemów wywołanych przez władze krajowe w sytuacjach, w których podejmowane są działania budżetowe; ponownie wzywa Komisję do dopilnowania, aby ostateczni odbiorcy lub beneficjenci funduszy UE nie zostali ich pozbawieni, jak określono w rozporządzeniu w sprawie praworządności; przypomina, że państwa członkowskie podlegające środkom na mocy rozporządzenia w sprawie warunkowości są zobowiązane do dalszego wywiązywania się ze wszystkich zobowiązań wobec odbiorców końcowych lub beneficjentów; wzywa Komisję, aby zbadania sposobów zapewnienia, że fundusze UE docierają do samorządów lokalnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, jeżeli dany rząd nie podejmie wysiłków w celu usunięcia niedociągnięć; zauważa, że możliwym rozwiązaniem jest udostępnienie środków odpowiadających umorzeniom w ramach systemów warunkowości do wykorzystania w innych instrumentach lub programach UE realizowanych w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego, w szczególności tych, które przyczyniają się do promowania demokracji, społeczeństwa obywatelskiego, wartości zapisanych w art. 2 TUE lub walki z korupcją; zaznacza, że takie przekierowanie środków musi w pełni

uwzględniać zasady należytego zarządzania finansami i równego traktowania;

128. podkreśla, że możliwe do zweryfikowania przestrzeganie przez państwa członkowskie zarówno praworządności, jak i Karty należy uznać za niezbędny warunek wstępny otrzymania jakichkolwiek funduszy UE; podkreśla, że pełna zgodność z tymi warunkami musi poprzedzać zatwierdzenie wszystkich programów i projektów finansowanych przez UE przedłożonych przez organy publiczne; wzywa Komisję do zapewnienia, by każda decyzja o zawieszeniu, zmniejszeniu lub zablokowaniu całości lub części płatności była podejmowana na podstawie jasno określonych, przejrzystych i przewidywalnych momentów oceny podczas wdrażania środków UE, zgodnie z zasadą proporcjonalności i z uwzględnieniem charakteru, czasu trwania, wagi i zakresu stwierdzonych naruszeń; podkreśla, że bieżący monitoring musi być uzupełniany przynajmniej regularnymi i formalnie ustalonymi okresowymi przeglądami, w tym coroczną oceną zgodności w sposób wyraźnie powiązany z ustaleniami zawartymi w sprawozdaniach Komisji na temat praworządności, by zapewnić pewność prawa, rozliczalność i skuteczną odpowiedzialność za działania naprawcze;

129. z zadowoleniem przyjmuje sugestię zawartą we wniosku Komisji dotyczącym wieloletnich ram finansowych na lata 2028–2034, aby uzależnić prawie połowę funduszy od przestrzegania praworządności i Karty przed ich zatwierdzeniem, ponieważ wzmacnia to zdolność UE do zapewnienia, aby finansowanie UE wspierało politykę opartą na prawach podstawowych i zasadach demokratycznych; zwraca uwagę, że wniosek w odpowiednich programach utrzymuje i wprowadza warunki horyzontalne dotyczące przestrzegania zasad praworządności i postanowień Karty; uważa, że takie podejście do warunkowości pomoże rozwiać obawy dotyczące ochrony odbiorców końcowych lub beneficjentów, w szczególności poprzez umożliwienie ponownego udostępnienia środków finansowych w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego, w szczególności dla instrumentów i programów, które przyczyniają się do wspierania demokracji, społeczeństwa obywatelskiego, wartości zapisanych w art. 2 TUE lub walki z korupcją przede wszystkim w państwie członkowskim, w którym doszło do naruszeń; z zaniepokojeniem odnotowuje potencjalne nakładanie się nowo zaproponowanej warunkowości w przyszłych wieloletnich ramach finansowych i obowiązującego rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności; uważa jednak, że warunki horyzontalne powinny mieć zastosowanie do wszystkich wartości zapisanych w art. 2 TUE oraz że procedura podejmowania decyzji powinna być identyczna i kończyć się podjęciem decyzji przez Komisję; apeluje o jednolite, spójne i kompleksowe unormowania we wszystkich programach UE oraz zwraca się do Komisji o zapewnienie jasnych, obiektywnych i przejrzystych kryteriów stosowania warunkowości w zakresie praworządności, a także skutecznej koordynacji między różnymi

instrumentami;

130. domaga się, aby środki finansowe zawieszone lub zamrożone z powodu naruszenia wartości zapisanych w art. 2 TUE nie były ponownie udostępniane zainteresowanym organom państw członkowskich;

131. zauważa, że proponowane plany partnerstwa krajowego i regionalnego (PPKR) miałyby konsolidować główne fundusze UE w jednym strategicznym ramach dla każdego państwa członkowskiego, a wypłaty miałyby być coraz bardziej uzależnione od wyników; ponadto wzywa Komisję do przedstawienia jasnych, przejrzystych i weryfikowalnych kryteriów oceny istnienia i skuteczności „odpowiednich mechanizmów” wymaganych do zatwierdzenia planów krajowych i regionalnych, jako warunku wstępnego ich skutecznego stosowania, w celu zapewnienia pewności prawa i zgodności z praworządnością i Kartą wdrażania funduszy UE;

132. podkreśla, że skuteczna ochrona budżetu UE zależy również od solidnych systemów zarządzania finansami i kontroli finansowej; wzywa Komisję do uwzględnienia w rocznych sprawozdaniach na temat praworządności ocen odpowiednich organów i jednostek organizacyjnych UE oraz krajowych instytucji audytowych, aby móc ocenić zagrożenia dla funduszy UE związane z praworządnością; podkreśla, że systemowe niedociągnięcia stwierdzone przez te organy nadzoru powinny być należycie odzwierciedlone w stosowaniu przez Komisję narzędzi ochrony budżetu;

Praworządność a wymiar jednolitego rynku

133. przyjmuje z zadowoleniem fakt, że wymiar jednolitego rynku został włączony do sprawozdania na temat praworządności, ponieważ podkreśla on związek między standardami praworządności a ogólną kondycją gospodarczą UE; podkreśla, że podejście to pomaga zidentyfikować przeszkody strukturalne mające wpływ na przedsiębiorstwa, pracowników i transgraniczną działalność gospodarczą i przyczynia się do przewidywalnego, przejrzystego i sprawiedliwego otoczenia rynkowego, celem zapewnienia obrony praw, karania korupcji i egzekwowania umów; zauważa, że brak pewności prawa, arbitralność decyzji administracyjnych i niespójna ochrona sądowa podważają przewidywalność gospodarczą i wpływają na możliwość funkcjonowania podmiotów gospodarczych na rynku wewnętrznym, co zostało podkreślone przez interesariuszy konsultowanych na potrzeby sprawozdania na temat praworządności na 2025 r.; zaznacza, że sprawnie działający wymiar sprawiedliwości, silny system antykorupcyjny, pluralizm mediów oraz skuteczne mechanizmy kontroli i równowagi są niezbędne do sprawnego funkcjonowania jednolitego rynku; podkreśla, że pewność prawa, sprawiedliwe i przejrzyste przepisy dotyczące zamówień publicznych, skuteczne środki antykorupcyjne, wolność mediów, równowaga

władz demokratycznych oraz silna ochrona pracy i ochrona socjalna są kluczowymi czynnikami napędzającymi zrównoważoną konkurencyjność, spójność społeczną i dobrze funkcjonujący jednolity rynek;

134. proponuje, aby Komisja nadal wspierała wymiar jednolitego rynku, ponieważ jest to niezbędne do zapewnienia zarówno dobrze funkcjonującego jednolitego rynku, jak i odpornego systemu demokratycznego, a także aby pogłębiała współpracę z zainteresowanymi stronami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, w tym związkami zawodowymi, stowarzyszeniami sądowymi, organizacjami dziennikarzy, izbami adwokackimi i innymi grupami zawodowymi, których wiedza fachowa ma zasadnicze znaczenie dla wczesnej identyfikacji systemowych zagrożeń dla praworządności w przyszłych ocenach; podkreśla, że Komisja powinna podejmować ukierunkowane działania na rzecz upowszechniania informacji o sprawozdaniu na temat praworządności i zachęcać do aktywnego udziału tych podmiotów we wszystkich państwach członkowskich;

135. z zadowoleniem przyjmuje uznanie przez Komisję, że poszanowanie praworządności stanowi warunek stabilnego i wiarygodnego otoczenia inwestycyjnego; podkreśla, że przewidywalne ramy prawne, bezstronne sądy i skuteczne mechanizmy egzekwowania prawa wzmacniają zaufanie inwestorów i przyczyniają się do zrównoważonego wzrostu gospodarczego na jednolitym rynku;

136. jest zaniepokojony niedociągnięciami stwierdzonymi w kilku państwach członkowskich, w tym w odniesieniu do równości i uczciwości w zamówieniach publicznych i bezpośrednim udzielaniu zamówień; wzywa Komisję do dopilnowania, aby niedociągnięcia stwierdzone w tym wymiarze znalazły odpowiednie odzwierciedlenie w konkretnych i ukierunkowanych zaleceniach zawartych w jej sprawozdaniu na temat praworządności;

137. wzywa Komisję, aby w ramach oceny przez nią wymiaru jednolitego rynku w sprawozdaniu na temat praworządności, i państwa członkowskie do zajęcia się problemem strukturalnych zakłóceń w zamówieniach publicznych oraz w wykorzystaniu funduszy unijnych i krajowych; podkreśla, że konsekwentne egzekwowanie unijnych zasad konkurencji, pomocy publicznej i zamówień publicznych, w połączeniu ze wsparciem dla bardziej zróżnicowanej lokalnej gospodarki i równego dostępu do finansowania, jest konieczne do stworzenia pozytywnej zależności, w której otwarte i konkurencyjne rynki wzmacniają praworządność;

138. podkreśla, że Komisja powinna w większym stopniu wykorzystywać analizy oparte na danych przy ocenie wpływu warunków przestrzegania zasad praworządności na jednolity rynek; zauważa, że solidne i porównywalne wskaźniki dotyczące efektywności

sądownictwa, ryzyka korupcji, sprawności administracji i stabilności regulacyjnej są niezbędne do identyfikacji strukturalnych słabości ograniczających aktywność gospodarczą; zachęca Komisję do dalszego opracowywania metodyk opartych na dowodach oraz zwiększania dostępności wysokiej jakości zbiorów danych w celu poprawy jakości analiz i politycznego znaczenia przyszłych sprawozdań na temat praworządności;

139. wzywa Komisję do wskazywania w rozdziałach krajowych państw członkowskich, w których opóźnienia sądowe, słabe egzekwowanie umów lub systemowa korupcja tworzą faktyczne bariery pozataryfowe dla przedsiębiorstw z innych państw członkowskich, oraz do porównywania postępów z uznanymi wskaźnikami wydajności; podkreśla, że takie wskazania muszą opierać się na przejrzystych danych i metodyce oraz powinny wprost wiązać niedociągnięcia w zakresie praworządności z utratą inwestycji, wyższymi kosztami transakcyjnymi i ograniczeniem udziału małych i średnich przedsiębiorstw w jednolitym rynku;

140. uważa, że wymiar jednolitego rynku leży u podstaw sprawozdania Komisji na temat praworządności, natomiast system wymiaru sprawiedliwości, ramy antykorupcyjne, pluralizm i wolność mediów oraz inne kwestie instytucjonalne związane z mechanizmami kontroli i równowagi uznano w sprawozdaniu za kluczowe filary; podkreśla w tym kontekście znaczenie uwzględnienia wpływu nierówności gospodarczych i wykluczenia społecznego na demokratyczne uczestnictwo i funkcjonowanie praworządności;

Praworządność u podstaw procesu rozszerzenia i działań zewnętrznych UE

141. ponownie podkreśla, że wartości zapisane w art. 2 TUE muszą być w pełni i jednoznacznie przestrzegane nie tylko przez obecne państwa członkowskie, ale także przez kraje kandydujące i potencjalnie kandydujące do UE w trakcie całego procesu akcesyjnego i w sposób ciągły po jego zakończeniu; podkreśla, że wiarygodność i legitymacja UE w procesie rozszerzenia zależy od zapewnienia, aby zarówno państwa członkowskie UE, jak i kraje kandydujące oraz potencjalne kraje kandydujące spełniały te same wysokie standardy demokracji, praw człowieka i praworządności, oraz podkreśla, że wiarygodność, legitymacja i zaufanie do zobowiązań UE mogą ucierpieć z powodu podwójnych standardów w tych obszarach; podkreśla, że faza przystąpienia jest decydującym i niepodlegającym negocjacjom momentem, w którym należy zbudować solidne, nieodwracalne i trwałe podstawy ochrony praworządności, praw podstawowych i standardów demokratycznych, które stanowią główne podstawy akcesji do UE; zauważa, że nadal utrzymują się istotne problemy związane z monitorowaniem praw podstawowych mniejszości narodowych w krajach kandydujących;

142. apeluje o rygorystyczną, stałą i szczegółową ocenę praworządności we wszystkich krajach uczestniczących w procesie akcesyjnym; zachęca Komisję, by przedstawiła jasne, konkretne i mierzalne zalecenia dotyczące eliminacji niedociągnięć i realizacji postępów w zakresie praworządności, oraz nalegała na pełną spójność, komplementarność i wzajemne wzmacnianie się sprawozdania w sprawie praworządności i sprawozdania w sprawie rozszerzenia, aby uniknąć rozbieżnych ocen i zapewnić spójną i wiarygodną politykę rozszerzenia;

143. wyraża zadowolenie, że w sprawozdaniu na temat praworządności zawarto rozdziały poświęcone Albanii, Czarnogórze, Macedonii Północnej i Serbii; wzywa Komisję do rozszerzenia zakresu geograficznego przyszłych sprawozdań na wszystkie kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące oraz do przedstawienia konkretnych, wymiernych zaleceń w celu wsparcia reform i zapewnienia utrzymania wysokich standardów po przystąpieniu;

144. wzywa UE i jej państwa członkowskie do zapewnienia solidnego wsparcia krajom kandydującym i potencjalnym krajom kandydującym w celu przyspieszenia reform w zakresie demokracji, praw człowieka i praworządności;

145. podkreśla, że wartości zapisane w art. 2 TUE muszą być przestrzegane również wtedy, gdy fundusze UE są udostępniane państwom spoza UE uczestniczącym w programach unijnych, a także przez cały czas późniejszego monitorowania korzystania z funduszy; przypomina, że ochrona tych wartości ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia spójnego i należytego zarządzania finansami w odniesieniu do wszystkich wydatków UE, ponoszonych zarówno w Unii, jak i we współpracy z partnerami stowarzyszonymi;

146. apeluje o spójne stosowanie zasady praworządności we wszystkich wydatkach UE, w tym ogólnie w działaniach zewnętrznych, oraz o pomoc przedakcesyjną dla krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA) III, a w szczególności Instrumentu Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich; podkreśla, że wydatki te muszą być przejrzyste, oparte na dowodach i wynikach oraz muszą im towarzyszyć skuteczne monitorowanie oraz gwarancje sądowe zgodne z wartościami UE zapisanymi w art. 2 TUE; wzywa do powiązania wypłat w ramach IPA III z konkretnymi rezultatami oraz do realokacji, zawieszenia lub zmniejszenia finansowania w przypadku utrzymującego się regresu niezależności sądów, działań antykorupcyjnych i praw podstawowych;

147. podkreśla znaczenie utrzymania międzynarodowego porządku opartego na zasadach w celu utrzymania uniwersalnych wartości, na których opiera się UE; ostrzega, że rosnące zagrożenia dla instytucji wielostronnych, w tym próby delegitymizacji Międzynarodowego

Trybunału Sprawiedliwości (MTS) i Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK), oraz szersze lekceważenie prawa międzynarodowego stanowią poważne zagrożenie dla światowego porządku opartego na zasadach; ubolewa nad bezprecedensowymi zagrożeniami, przed którymi stoi MTK, w tym sankcjami nałożonymi na jego sędziów i innych urzędników; apeluje o uruchomienie unijnego statusu blokującego[78], by chronić MTK oraz podmioty współpracujące z nim i wspierające go, w tym organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka; wzywa UE i jej państwa członkowskie oraz kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące do dalszego wspierania MTK oraz do wykorzystania wszystkich dostępnych instrumentów w celu wzmocnienia walki z bezkarnością na całym świecie;

148. ponownie podkreśla zdecydowane poparcie UE dla MTS i MTK jako podstawowych instytucji niezależnych i bezstronnych; przypomina, że pełne przestrzeganie orzeczeń MTK, w tym wykonywanie nakazów aresztowania, jest obowiązkiem państw członkowskich UE; wzywa Komisję do wskazywania w sprawozdaniach na temat praworządności przypadków niewykonania nakazów aresztowania wydanych przez MTK; wzywa państwa członkowskie, aby w pełni stosowały się do orzeczeń sądów międzynarodowych i stosowały jurysdykcję uniwersalną w celu zwalczania bezkarności; wzywa UE, by apelowała do państw spoza UE, w tym do swoich głównych partnerów, krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących, o przystąpienie do statutu rzymskiego;

Udoskonalenie procesu sprawozdawczego Komisji

149. z zadowoleniem przyjmuje działania Komisji zmierzające do poprawy metodyki stosowanej w sprawozdaniu na temat praworządności; wzywa Komisję, aby w kolejnych edycjach zdefiniowała i opublikowała jasne, operacyjne wskaźniki i punkty odniesienia dla każdego filaru oraz stosowała je konsekwentnie i przejrzyście we wszystkich państwach członkowskich, umożliwiając rzeczywiste porównania i zapewniając jasność co do stosowanych standardów;

150. przyznaje, że sprawozdanie Komisji na temat praworządności stało się bardziej kompleksowe niż początkowo (2020 r.); ubolewa jednak, że nie uwzględniono w pełni istotnych elementów rezolucji Parlamentu, w tym zaleceń, skierowanych do Komisji i Rady w kontekście sprawozdawczości na temat praworządności; wzywa Komisję i Radę do reakcji na te zalecenia;

151. zwraca się do Komisji o większą przejrzystość w zakresie kryteriów

---

78 Rozporządzenie Rady (WE) nr 2271/96 z dnia 22 listopada 1996 r. zabezpieczające przed skutkami eksterytorialnego stosowania ustawodawstwa przyjętego przez państwo trzecie oraz działaniami opartymi na nim lub z niego wynikającymi (Dz.U. L 309 z 29.11.1996, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2271/oj).

stosowanych przy wyborze informacji pochodzących od społeczeństwa obywatelskiego, organów międzynarodowych, organów krajowych i innych zainteresowanych stron w procesie sprawozdawczości; podkreśla znaczenie zapewnienia spójności i jasności w sposobie oceny tych informacji i odzwierciedlenia ich w końcowych rozdziałach dotyczących poszczególnych krajów; zauważa, że w granicach dostępnych zasobów wszystkim uczestnikom należy przekazywać odpowiednie informacje zwrotne i prowadzić monitoring wykorzystania ich wkładu, i nalega, aby proces sprawozdawczości był oparty na dowodach, przejrzysty i bezstronny;

152. wzywa Komisję do zapewnienia przejrzystości metodyki wyboru zagadnień w sprawozdaniu na temat praworządności przez jasne określenie kluczowych kryteriów, w tym tego, co stanowi „istotne wydarzenie”, oraz przez dopilnowanie, aby nowo pojawiające się wyzwania były systematycznie uwzględniane; zachęca Komisję do stosowania jaśniejszych sformułowań przy ocenie zgodności z wartościami zapisanymi w art. 2 TUE;

153. wzywa Komisję, aby w procesie sporządzania sprawozdania na temat praworządności dążyła do ściślejszej współpracy i prowadziła uprzednie konsultacje z Parlamentem;

154. podkreśla, że Grupa ds. Monitorowania Demokracji, Praworządności i Praw Podstawowych (DRFMG) w Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych Parlamentu w ostatnich latach przeprowadziła kilka delegacji ad hoc, przy czym w szeregu przypadków stan praworządności, demokracji i praw podstawowych został oceniony jako wykazujący większe uchybienia niż te przedstawione w sprawozdaniach Komisji; uważa, że działania monitorujące grupy DRFMG powinny zostać należycie uwzględnione w ramach procedury konsultacyjnej oraz podczas sporządzania sprawozdania; apeluje o silniejsze i bardziej ustrukturyzowane stosunki międzyinstytucjonalne między Parlamentem a Komisją, w tym poprzez regularną wymianę informacji, przejrzyste mechanizmy informacji zwrotnej i terminowe włączanie ocen parlamentarnych;

155. przypomina potrzebę ustanowienia kompleksowego mechanizmu międzyinstytucjonalnego na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych obejmującego wszystkie wartości określone w art. 2 TUE;

156. uważa, że Komisja powinna wyraźniej określać i przedstawiać trajektorię, na której znajduje się każde państwo członkowskie i każdy kraj kandydujący, w tym wczesne sygnały ostrzegawcze oraz identyfikację poważnych i systemowych problemów, oraz podkreśla, że Komisja powinna zapewnić spójność pomiędzy zidentyfikowanymi problemami a wydawanymi zaleceniami, a także większą jasność i przejrzystość co do sposobu dokonywania tych ocen; wzywa Komisję do wyjaśnienia, że systemowe, celowe i poważne naruszenia przez

dłuższy czas wartości zapisanych w art. 2 TUE podważają strukturalne warunki członkostwa w Unii opartej na praworządności; podkreśla, że w takich okolicznościach istnieje ryzyko, iż państwa członkowskie nie wywiążą się ze zobowiązań na podstawie Traktatów wynikających z ich statusu; przypomina, że instytucje są zobowiązane do uruchomienia mechanizmów przewidzianych w traktatach;

157. podkreśla, że kluczowe jest, aby nie ograniczać oceny do wcześniej zidentyfikowanych niedociągnięć, lecz systematycznie aktualizować analizę tak, aby odzwierciedlała nowe wydarzenia, pojawiające się ryzyka oraz ewoluujące formy regresu; podkreśla, że właśnie w tym zakresie większa precyzja i jasność metodyczna są kluczowe, aby zagwarantować, że zalecenia pozostaną adekwatne, dostosowane do potrzeb i zgodne z faktycznym kierunkiem rozwoju praworządności w każdym państwie członkowskim;

158. wzywa Komisję do wydawania zaleceń, które będą miały bardziej operacyjny i klarowny charakter, z rozróżnieniem tych dotyczących poważnych oraz systemowych problemów i tych, które odnoszą się do problemów mniej poważnych, aby uniknąć ryzyka bagatelizowania najpoważniejszych naruszeń praworządności, oraz określających konkretne środki, harmonogramy i wskaźniki ich wdrażania przez państwa członkowskie i państwa kandydujące; podkreśla, że zalecenia nie powinny odnosić się w równym stopniu do wszystkich państw członkowskich, lecz powinny być proporcjonalne do konkretnej sytuacji w zakresie praworządności w każdym kraju; wskazuje, że zalecenia powinny lepiej odzwierciedlać negatywne ustalenia zawarte w sprawozdaniu i być bardziej szczegółowe; uważa, że ocena realizacji wcześniejszych zaleceń powinna być bardziej precyzyjna i jakościowa oraz powinna opierać się nie tylko na zmianach legislacyjnych, lecz także na weryfikowalnych dowodach ich wdrożenia w praktyce;

159. wzywa Komisję do dopilnowania, aby wszystkie filary sprawozdania na temat praworządności były przy wydawaniu zaleceń traktowane z taką samą uwagą w celu sprostania utrzymującym się i dobrze udokumentowanym wyzwaniom oraz zabezpieczenia aspektów strukturalnych, które mają zasadnicze znaczenie dla właściwego funkcjonowania systemów demokratycznych, w tym przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego i praw podstawowych;

160. wzywa Komisję do dopilnowania, aby obawy wskazane w sprawozdaniu na temat praworządności były konsekwentnie przekładane na zalecenia; wzywa ponadto Komisję do dopilnowania, aby podobne kwestie były traktowane jednakowo we wszystkich państwach członkowskich, tak aby żadne państwo członkowskie stojące w obliczu porównywalnych lub poważniejszych niedociągnięć nie zostało pozbawione odpowiednich zaleceń;

161. zwraca się do Komisji o wzmocnienie mechanizmu działań

następczych w odniesieniu do niewdrożonych zaleceń poprzez wprowadzenie wymiernych poziomów odniesienia, zauważając, że 93 % zaleceń powtarza się z poprzednich lat, a tylko 6 % zostało w pełni wdrożonych w 2025 r.[79]; wzywa do wzmocnienia, w stosownych przypadkach, wykorzystania wszystkich dostępnych narzędzi egzekwowania prawa, w tym postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego i warunkowości budżetowej, jak przewidziano w rozporządzeniu finansowym, rozporządzeniu w sprawie warunkowości w zakresie praworządności i rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów; wzywa Komisję, by w przypadkach naruszeń systematycznie korzystała z procedur przyspieszonych i wniosków o środki tymczasowe przed TSUE oraz podejmowała działania w związku z niewykonaniem wyroków TSUE; zauważa z zaniepokojeniem, że w najnowszym sprawozdaniu tylko dwa państwa członkowskie otrzymały dodatkowe zalecenie w porównaniu z poprzednim cyklem sprawozdawczym, mimo że sytuacja w zakresie praworządności w kilku państwach członkowskich uzasadnia podjęcie pilnych działań, a w innych wymaga pilnego wdrożenia zaleceń;

162. ubolewa, że Węgry konsekwentnie nie stosują się do zaleceń Komisji, a od 2022 r. sześć zaleceń pozostaje całkowicie nieuwzględnionych;

163. podkreśla, że polityka przedstawiona w komunikacie Komisji z 2022 r. w sprawie egzekwowania prawa UE, w którym wyjaśniono, że postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego nie mają służyć jako mechanizmy indywidualnego dochodzenia roszczeń, ogranicza dostęp do skutecznych środków odwoławczych w sytuacjach uporczywego lub systemowego nieprzestrzegania prawa, w tym wyroków TSUE, UE przez państwa członkowskie; wzywa Komisję do składania corocznych sprawozdań na temat wykorzystania i skuteczności dostępnych instrumentów przeciwdziałania naruszaniu zasad praworządności w państwach członkowskich; przypomina niedawną opinię rzecznik generalnej T. Ćapety w sprawie C-769/22 w której potwierdzono, że art. 2 TUE może służyć jako odrębna podstawa prawna dla postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w przypadkach, w których negowanie wartości jest podstawową przyczyną innych naruszeń prawa UE; podkreśla, że nadchodzący wyrok w tej sprawie mógłby stanowić istotną okazję, którą Komisja powinna wykorzystać do podejmowania bardziej systematycznych i zdecydowanych działań w zakresie postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem ostatecznego rozstrzygnięcia TSUE;

164. podkreśla, że samo sporządzenie sprawozdania na temat

---

79 Civil Liberties Union for Europe, „European Commission’s Rule of Law Report 2025 – Gap Analysis” [Sprawozdanie Komisji Europejskiej na temat praworządności z 2025 r. – analiza luk].

praworządności nie wystarczy do wzmocnienia wartości zapisanych w art. 2 TUE, lecz powinno ono prowadzić do konkretnych działań; podkreśla, że ustalenia zawarte w rocznym sprawozdaniu na temat praworządności powinny być systematycznie monitorowane, a w stosownych przypadkach należy użyć dostępnych instrumentów egzekwowania prawa zgodnie z prerogatywami Komisji; wzywa do przejrzystego monitorowania przestrzegania przez państwa członkowskie wyroków TSUE i, w stosownych przypadkach, wyroków ETPC, w tym przez uwzględnianie przy stosowaniu takich instrumentów przypadków uporczywego nieprzestrzegania;

165. uważa, że wskaźniki przyjęte w sprawozdaniu na temat praworządności powinny obejmować również niezależność oraz skuteczne funkcjonowanie kluczowych organów niezależnych i regulacyjnych; podkreśla, że organy te powinny zapewniać przejrzyste, otwarte i oparte na osiągnięciach procedury powoływania i odwoływania kadry kierowniczej;

166. przypomina komunikaty Komisji z dnia 3 kwietnia 2019 r. pt. „Dalsze umacnianie praworządności w Unii. Aktualna sytuacja i możliwe kolejne działania” oraz z dnia 7 sierpnia 2019 r. pt. „Umocnienie praworządności w Unii – Plan działania”; apeluje o ich aktualizację w celu odzwierciedlenia obecnych wyzwań i zapewnienia pełnej operacyjności;

167. podkreśla potrzebę oceny potrzeb w zakresie zasobów ludzkich i zdolności, biorąc pod uwagę apel o bardziej proaktywne monitorowanie praworządności; podkreśla znaczenie koordynacji międzyresortowej między odpowiednimi właściwymi dyrekcjami generalnymi Komisji;

Zalecenia horyzontalne

168. uważa, że należy wzmocnić dialog międzyinstytucjonalny i współpracę w zakresie praworządności na szczeblu UE; ubolewa nad faktem, że Komisja i Rada odrzucały dotychczas propozycję Parlamentu dotyczącą zawarcia porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie demokracji, praworządności i praw podstawowych; potwierdza swoją gotowość do wznowienia rozmów w sprawie tego porozumienia, podkreślając wartość dodaną uregulowań ustrukturyzowanych i przewidywalnych; podkreśla, że argument, iż takie porozumienie byłoby zbyt sztywne, nie może uzasadniać bezczynności; apeluje o pragmatyczne rozwiązania, które już teraz poprawią współpracę; wzywa Radę do zwiększenia inkluzywności dialogu na temat praworządności przez zapraszanie na swoje sesje przedstawicieli innych instytucji, takich jak Komisja Wenecka i Parlament; podkreśla, że skuteczność rozszerzonego zestawu narzędzi UE zależy od spójnego i konsekwentnego stosowania go we wszystkich instytucjach;

169. proponuje, aby do czasu ustanowienia unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych w drodze porozumienia międzyinstytucjonalnego instytucje UE dalej rozwijały mechanizmy współpracy w tym kontekście poprzez wprowadzenie rocznego cyklu na rzecz praworządności, z podziałem na różne etapy, który pozwoli zwiększyć ciągłość, koordynację i wpływ we wszystkich instytucjach, oraz będzie zaprojektowany w sposób umożliwiający jego stopniowe rozszerzenie na wszystkie wartości zapisane w art. 2 TUE, zapewniając kompleksowe i spójne podejście do ich ochrony;

170. przypomina, że zalecenia powinny być proporcjonalne do zidentyfikowanych wyzwań, wystarczająco szczegółowe, aby umożliwić państwom członkowskim podjęcie konkretnych i wykonalnych działań następczych, oraz systematycznie oceniane w kolejnych edycjach; apeluje o podejście bardziej zrównoważone, przejrzyste i wiarygodne, aby zapewnić równe traktowanie i skuteczne działania następcze; podkreśla, że bardziej konsekwentne stosowanie przez Komisję własnego podejścia – w szczególności przez wskazywanie zaleceń, które pozostają nierozwiązane przez kilka cykli – zwiększyłoby przejrzystość, dokładność i wiarygodność ram monitorowania;

171. podkreśla, że w przyszłości szczególną uwagę należy poświęcić tym państwom członkowskim, w których Komisja zidentyfikowała poważne i systemowe naruszenia, oraz wzywa Komisję do wyraźnego odróżniania takich przypadków w swoich zaleceniach;

172. ponawia swój apel do Komisji o rozszerzenie zakresu sprawozdania na wszystkie aspekty art. 2 TUE;

173. wzywa Komisję do uwzględnienia w przyszłych sprawozdaniach na temat praworządności filaru dotyczącego społeczeństwa obywatelskiego oraz filaru dotyczącego zwalczania wszelkich form nienawiści i dyskryminacji zgodnie z art. 21 Karty;

174. wzywa Komisję do uwzględnienia w ramach filaru wolności mediów w przyszłych sprawozdaniach na temat praworządności ochrony wolności akademickiej i artystycznej oraz środków zwalczania dezinformacji na platformach internetowych przez podmioty krajowe lub zewnętrzne; wzywa ponadto Komisję do uwzględnienia rejestrowania i monitorowania przestępstw z nienawiści w filarze systemu wymiaru sprawiedliwości;

175. ponawia apel o szersze wskaźniki, takie jak prawa podstawowe, równouprawnienie płci, ochrona mniejszości i słabszych grup społecznych oraz poszanowanie prawa międzynarodowego;

176. przypomina, że ochrona mniejszości stanowi część kopenhaskich kryteriów akcesyjnych; podkreśla brak gwarancji prawnych na szczeblu UE zapewniających przestrzeganie przez państwa członkowskie zobowiązań podjętych w trakcie procesu przystąpienia

w zakresie ochrony mniejszości;

177. wzywa Komisję do zapewnienia bardziej spójnej i kompleksowej oceny uczciwości wyborów w ramach filaru mechanizmów kontroli i równowagi oraz we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych krajów, obejmującej ramy prawne i instytucjonalne, ich praktyczne wdrożenie i kluczowe zagrożenia; podkreśla potrzebę kontroli korupcji, niewłaściwego wykorzystania zasobów państwowych i manipulacji wyborami; wzywa do systematycznej współpracy z Komisją Wenecką, OBWE/Biurem Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka oraz innymi odpowiednimi organami międzynarodowymi, a także do należytego uwzględnienia ich zaleceń w ocenach i zaleceniach dla poszczególnych krajów zawartych w sprawozdaniach na temat praworządności;

178. zauważa, że w zaktualizowanej liście kontrolnej Komisji Weneckiej dotyczącej praworządności uznano, iż sztuczna inteligencja i technologie cyfrowe mogą zwiększyć wydajność i dostępność administracji publicznej i systemów sądowych; podkreśla jednocześnie, że korzystanie z nich przez organy publiczne może stanowić poważne zagrożenie dla pewności prawa, równości wobec prawa, przejrzystości i skutecznej ochrony sądowej w przypadku braku jasnej podstawy prawnej, nadzoru ze strony człowieka i solidnych zabezpieczeń; wzywa Komisję do zajęcia się tymi zagrożeniami oraz do zapewnienia, aby systemy AI były wdrażane w pełnej zgodności z wymogami praworządności, w tym wymogami przejrzystości, rozliczalności, niedyskryminacji, proporcjonalności i skutecznych środków zaradczych;

179. wzywa Komisję, aby przy sporządzaniu sprawozdania na temat praworządności zaangażowała się w zorganizowany dialog i szerokie konsultacje ze społeczeństwem obywatelskim oraz niezależnymi organami i instytucjami nadzoru działającymi w dziedzinie demokracji, praworządności i praw podstawowych;

180. wzywa Komisję, aby w miarę możliwości prowadziła wizyty w państwach członkowskich na miejscu, a nie wirtualnie, gdyż wizyty na miejscu pozwolą jej uzyskać pełniejszy i lepiej wpisujący się w kontekst obraz danej sytuacji;

181. podkreśla zasadniczą rolę władz lokalnych i regionalnych w funkcjonowaniu demokracji i jako części systemu mechanizmów kontroli i równowagi stanowiącego podstawę praworządności; uznaje, że władze lokalne i regionalne znajdują się na pierwszej linii frontu, bezpośrednio mierząc się z wyzwaniami, które mogą mieć wpływ na praworządność i możliwość egzekwowania praw podstawowych; podkreśla znaczenie zapobiegania nadmiernej ingerencji w działania władz lokalnych i regionalnych oraz ochrony ich autonomii, chronionej na podstawie art. 4 ust. 2 i art. 5 ust. 3 TUE, w których uznaje się samorząd lokalny i regionalny za część

tożsamości konstytucyjnej państw członkowskich, oraz art. 41 Karty dotyczącego prawa do dobrej administracji;

182. jest głęboko przekonany, że instytucje Unii muszą wypełniać swoje obowiązki w zakresie praworządności, i podkreśla, że ocena przestrzegania przez instytucje Unii wartości zapisanych w art. 2 TUE – w tym wewnętrznej spójności Unii w zakresie utrzymywania tych wartości we wszystkich jej politykach i działaniach zewnętrznych – ma zasadnicze znaczenie dla ochrony wiarygodności i legitymizacji UE; uważa, że instytucje Unii muszą dawać przykład w przestrzeganiu najwyższych standardów praworządności; krytykuje wyłączenie stanu praworządności w instytucjach UE z zakresu sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2025 r.; domaga się, aby do przyszłych sprawozdań na temat praworządności włączono specjalny rozdział dotyczący przestrzegania przez UE standardów praworządności, który opierałby się na niezależnym mechanizmie przeglądu;

183. wzywa Radę do uczynienia dialogu na temat praworządności, procesu przewidzianego w art. 7 oraz stosowania rozporządzenia dotyczącego warunkowości w zakresie praworządności bardziej przejrzystym, interaktywnym i ukierunkowanym na wyniki, w tym przez wydawanie szczegółowych konkluzji i przekazywanie informacji zwrotnej dotyczącej ustaleń Komisji i Parlamentu; ubolewa nad niezdolnością Rady do poczynienia znaczących postępów w toczącej się procedurze na podstawie art. 7 ust. 1 TUE i uważa, że dalsze opóźnianie działań Rady byłoby równoznaczne z naruszeniem zasady praworządności przez samą Radę;

184. wzywa Radę do dopilnowania, aby wysłuchania w ramach art. 7 ust. 1 TUE odbywały się co najmniej raz podczas każdej prezydencji; podkreśla jednak, że tej minimalnej częstotliwości nie można postrzegać jako górnej granicy, ani też nie należy ograniczać takich wysłuchań do czysto formalnego „odhaczenia” obowiązku, który pozwalałby prezydencji wywiązać się z odpowiedzialności poprzez zorganizowanie jednego formalnego posiedzenia bez rzeczywistych działań następczych; wzywa Radę do publikowania po każdym wysłuchaniu obszernych protokołów oraz do przedstawienia konkretnych zaleceń i terminów ich wdrożenia; nalega, aby Parlament był w pełni zaangażowany we wszystkie postępowania związane z art. 7 TUE; zwraca uwagę, że nawet przy braku jednomyślności Rada nie jest pozbawiona możliwości kontynuowania procedury, w szczególności przez przyjęcie konkretnych zaleceń skierowanych do danego państwa członkowskiego, w szczególności Węgier, oraz podkreśla, że proces ten nie powinien zostać sprowadzony do okresowych wysłuchań bez merytorycznych działań następczych lub wymiernych rezultatów;

185. podtrzymuje ustalenia i zalecenia ze swojej rezolucji z dnia 25 listopada 2025 r. w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Rady w

sprawie stwierdzenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Węgry wartości, na których opiera się Unia; zauważa, że Komisja wszczęła przeciwko Węgrom postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w związku z nieprzestrzeganiem szeregu przepisów europejskiego aktu o wolności mediów, a także niektórych wymogów wynikających z dyrektyw o audiowizualnych usługach medialnych; podkreśla, że w opinii w sprawie C-829/24, Komisja/Węgry, rzecznik generalna Juliane Kokott uznała, że Węgry naruszyły prawo UE, przyjmując przepisy dotyczące ochrony suwerenności narodowej, które mogą podważać podstawowe zasady Unii, w szczególności dotyczące ochrony przed zagraniczną ingerencją polityczną; podkreśla, że w opinii w sprawie C-225/24, Parlament/Komisja, rzecznik generalna Tamara Ćapeta zaproponowała, aby TSUE stwierdził nieważność decyzji Komisji o zniesieniu zawieszenia funduszy UE dla Węgier, co spowodowało pojawienie się obaw o przestrzeganie warunkowości w zakresie praworządności;

186. wzywa Komisję do wzmocnienia powiązania między instrumentami zapobiegawczymi i instrumentami reagowania oraz do wykorzystania wszystkich dostępnych narzędzi do wyeliminowania niedociągnięć w zakresie praworządności, w tym postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, art. 7 TUE, ogólnego mechanizmu warunkowości oraz horyzontalnych warunków podstawowych określonych w Karcie;

187. z zadowoleniem przyjmuje zaktualizowaną listę kontrolną dotyczącą praworządności przyjętą przez Komisję Wenecką oraz wzywa Komisję i Radę do pełnego włączenia jej do ich procesów decyzyjnych; wzywa Komisję do zastanowienia się nad ściślejszą współpracą z Radą Europy przy promowaniu dorobku Rady Europy i UE w zakresie praworządności wobec państw członkowskich i w państwach członkowskich, w ramach czterech rozdziałów corocznego sprawozdania na temat praworządności;

188. wzywa Komisję do zapewnienia pełnej spójności i zgodności wszystkich instrumentów sprawozdawczości w zakresie praworządności, w tym rocznego sprawozdania na temat praworządności, sprawozdań w sprawie rozszerzenia oraz zaleceń dla poszczególnych krajów w ramach europejskiego semestru; podkreśla potrzebę jednolitej metodyki i ścisłej koordynacji między dyrekcjami generalnymi;

189. zachęca państwa członkowskie do umacniania kultury praworządności poprzez kampanie uświadamiające, inicjatywy informacyjne i programy edukacji obywatelskiej na temat demokracji, praworządności i praw podstawowych; podkreśla potencjalny wpływ informacji wprowadzających w błąd i dezinformacji na funkcjonowanie demokracji i ochronę praw

podstawowych; zachęca państwa członkowskie do opracowania i wdrożenia kompleksowych programów edukacji obywatelskiej, które zwiększać będą wśród obywateli w każdym wieku znajomość instytucji demokratycznych, praworządności i praw podstawowych;

190. zwraca się do Komisji, aby rozważyła możliwość publikowania w tym samym czasie wszystkich sprawozdań dotyczących praworządności lub praw podstawowych, takich jak roczne sprawozdania na temat stosowania Karty lub sprawozdanie FRA, aby umożliwić równoczesną debatę na ten temat; ponownie wskazuje, że należy przeprowadzić podobny przegląd dotyczący demokracji; wzywa Komisję do zapewnienia szerokiego rozpowszechnienia jej ustaleń we wszystkich państwach członkowskich;

Zintegrowany cykl roczny dotyczący praworządności

191. podkreśla, że UE opracowała kompleksowy zestaw instrumentów służących ochronie praworządności; podkreśla, że większa komplementarność prac każdej instytucji UE i większa rozliczalność za wdrażanie tych instrumentów ma zasadnicze znaczenie; akcentuje, że wielokrotne powoływanie się na potrzebę nowych narzędzi lub dodatkowych elementów proceduralnych nie może służyć jako pretekst do bezczynności ani jako odwracanie uwagi od pełnego wykorzystania instrumentów już dostępnych; podkreśla, że wiarygodność unijnych ram praworządności nie zależy od mnożenia mechanizmów, lecz od woli politycznej i zdolności operacyjnej do wykorzystania w pełni potencjału mechanizmów istniejących, a także od tego, czy same instytucje UE w pełni przestrzegają i podtrzymują praworządność w swoich działaniach;

192. zauważa, że wniosek dotyczący zintegrowanego rocznego cyklu na rzecz praworządności, o którym wspomniała przewodnicząca Komisji w orędziu o stanie Unii w 2025 r., oraz wzmocnienie powiązania między narzędziami budżetowymi a praworządnością w wieloletnich ramach finansowych Komisji na lata 2028–2034 to elementy zgodne z propozycjami Parlamentu i spójne z potrzebą postępów w skutecznym i spójnym wdrażaniu wszystkich istniejących instrumentów oraz zacieśnianiu współpracy między instytucjami UE;

193. zachęca do wprowadzenia szeregu usprawnień, w oparciu o sprawozdanie Komisji na temat praworządności, w celu zwiększenia ciągłości, koordynacji i wpływu rocznego cyklu praworządności:

    a) wyznaczenie konkretnej daty corocznej publikacji sprawozdania Komisji na temat praworządności, najlepiej w czerwcu, w celu zapewnienia większej przewidywalności i umożliwienia skutecznego planowania prac zarówno Komisji, jak i odpowiednich zainteresowanych stron, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego okresu przejściowego, tak aby nie zakłócić istniejącego wewnętrznego harmonogramu cyklu i

zapewnić zachowanie wystarczającego czasu i zasobów;

b) włączenie do analizy praworządności, zarówno do ogólnego komunikatu, jak i do ocen dotyczących poszczególnych krajów, odniesień do uznanych na szczeblu międzynarodowym wskaźników i porównywalnych wiarygodnych źródeł, które umożliwiają bardziej ilościową i opartą na danych ocenę oraz przyczyniają się do większej przejrzystości, porównywalności i spójności metodologicznej wszystkich unijnych instrumentów monitorowania praworządności;

c) odnotowanie znaczenia unijnej tablicy wyników wymiaru sprawiedliwości jako źródła danych porównawczych;

d) zapewnienie bezstronności oceny Komisji i podejmowanych w jej następstwie działaniach przy rozwiązywaniu problemów związanych z praworządnością w państwach członkowskich; zapewnienie bezstronnego procesu oceny w Komisji z udziałem odpowiedniej dyrekcji generalnej w przygotowaniu sprawozdania; wzmocnienie współpracy Komisji z organami unijnymi i międzynarodowymi, aby umożliwić jej ocenę przestrzegania i utrzymania praworządności w samych instytucjach UE;

e) zapewnienie jasnego i precyzyjnego sformułowania zaleceń;

f) wyjaśnienie metodyki formułowania zaleceń;

g) odróżnienie zaleceń dotyczących obaw poważnych i systemowych od pozostałych uwag, a tym samym podkreślenie sytuacji, w których istnieje potencjalne ryzyko poważnego i systemowego naruszenia praworządności;

h) powiązanie zaleceń uznanych za poważne i systemowe z uruchomieniem środków finansowych, przy czym wypłata uzależniona jest od wykazania postępów zweryfikowanych za pomocą odpowiednich mechanizmów monitorowania; jasne określenie zaleceń mających wpływ na interesy finansowe UE i należyte ich monitorowanie na podstawie rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności i innych narzędzi budżetowych;

i) ocena nie tylko stopnia wdrożenia wcześniejszych zaleceń, lecz także – w razie potrzeby – do wydawanie nowych; nieograniczanie oceny do mierzenia postępów wyłącznie w odniesieniu do poprzedniego roku sprawozdawczego, lecz zamiast tego przedstawienie oceny, która odzwierciedla ogólną ewolucję od czasu publikacji pierwszego zalecenia, aby zapewnić jasny punkt odniesienia dla wdrażania;

j) włączenie do każdego rozdziału krajowego sprawozdania na

temat praworządności odrębnej części poświęconej wykonywaniu wyroków zarówno TSUE, jak i ETPCz;

k) włączenie do analizy odrębnej części dotyczącej transpozycji i wdrażania prawodawstwa UE, tam gdzie odnosi się ono do ochrony praworządności;

194. podkreśla, że na późniejszym etapie cyklu Parlament musi w pełni wykonać swoje uprawnienia i prerogatywy wynikające z Traktatów w drodze rezolucji w odpowiedzi na sprawozdanie Komisji na temat praworządności, a ich wykonanie mogłoby przynieść wymierną wartość dodaną, i w tym celu proponuje, aby rezolucja Parlamentu:

a) została przyjęta najpóźniej do marca, aby zapewnić jej należyte uwzględnienie;

b) pełniej wykorzystywała istniejące struktury, w szczególności Grupę ds. Monitorowania Demokracji, Praworządności i Praw Podstawowych, do organizowania wysłuchań i misji w oparciu o kwestie wskazane przez Komisję, które stanowiłyby pomoc dla Komisji przy sporządzeniu sprawozdania;

c) gromadziła najistotniejsze ustalenia wynikające ze sprawozdania Komisji, działań monitorujących Grupy ds. Monitorowania Demokracji, Praworządności i Praw Podstawowych, corocznych dialogów Rady oraz wkładu społeczeństwa obywatelskiego;

d) zawierała omówienie najlepszych praktyk zidentyfikowanych podczas corocznego międzyparlamentarnego posiedzenia komisji ds. praworządności, w celu wspierania państw członkowskich we wdrażaniu konkretnych zaleceń;

e) oceniała realizację poprzednich rocznych zaleceń Komisji w kolejnych latach, identyfikując tendencje oraz zmiany pozytywne lub negatywne;

f) zawierała szczegółową analizę wszystkich państw, wobec których uruchomiono procedurę na podstawie art. 7 lub w odniesieniu do których w sprawozdaniach Komisji zidentyfikowano poważne i systemowe problemy w obszarze praworządności;

195. zwraca się do Komisji, aby na końcowym etapie cyklu, oprócz rocznego sprawozdania na temat praworządności przedstawionego na czerwcowej sesji plenarnej, przedstawiła w innym momencie ustrukturyzowane działania następcze dotyczące sposobu uwzględnienia rezolucji i zaleceń Parlamentu; wzywa ponadto do specjalnej wymiany poglądów z Komisją Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych na temat tych działań następczych;

196. zwraca się do Rady o należyte uwzględnienie ustaleń i zaleceń zawartych w sprawozdaniu Komisji na temat praworządności oraz przyjętej w odpowiedzi rezolucji Parlamentu; podkreśla, że te wnioski i zalecenia powinny znaleźć należyte odzwierciedlenie w obradach Rady i działaniach następczych oraz że należy je systematycznie uwzględniać w ocenie toczących się procedur na podstawie art. 7 TUE;

°

° °

197. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.